

A köbölcső és a kereszt „hatalma”

Urunk bölcsője korabeli szokás szerint az állatok etetésére szolgáló istállóban sziklatömbből kivájt „etetővályú” lehetett. A keresztyén teológia korán összekapcsolta a földi otthontalanság két jelét: a jászolt és a keresztet. A különös jászolt hatalmáról Bonhoeffer ezeket az elgondolkodtató sorokat fogalmazta:

„Ennek a világnak az erősei és hatalmasai számára csak két olyan hely van, ahol elvesztik a kedvüket, amitől lelkük mélyén félnek, és szegyenkezve kitérnének előle. Ez pedig Jézus Krisztus jászoltbölcsője és keresztye. A jászolt közelébe egyetlen hatalmaskodó ember sem kíván odalépni, még az oly hatalmas Heródes sem merzte ezt megtenni. A jászoltbölcső közelében ugyanis meginganak a trónok, összezomlanak a hatalmasok, semmivé lesznek a fenséges urak, mivel Isten a szegények pártján áll, ezért még a gazdagok is semmivé lesznek”.

(Forrás: London 1933-1935, DBW Band 13, 342kk oldal, ford. drbl)

Igazi karácsony

Ó add, hogy szívünk, szemünk
Most csak Téged lásson,
Akkor leszen végre itt
Igazi karácsony!

PRESBITER

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA

XXV. évfolyam 6. szám

BUDAPEST

2016. november-december

Karácsonyi sürgetés: Térjetelek meg!

Ihletett tömörséggel szól Márk evangéliuma advent és karácsony lényegéről, noha ebben az evangéliumban nem olvashatunk ténylegesen a karácsonyi eseményekről, hiszen Jézus Krisztus szolgálatával kezdődik ez az evangélium.

Talán éppen ezért még határozottabban szólal meg Márk evangéliumának első soraitól kezdve a karácsonyi örömhír: „Mután Jánost fogságba vetették, elment Jézus Galileába, és így hirdette az Isten evangéliumát, beteljesedett az idő, és elközelített az Isten országa, térjetelek meg, és higgyetek az evangéliumban” (Márk 1,14-15).

Isten megváltó szeretete nélkül ezerféle képpén sínylődnünk, ezerféle fogságban: az önzés, a gyarló érdekek, a halálos konfliktusok, a mélyszegénység, a jólét és a háttartalan szabadság fogságában sorvad ez emberi élet.

Jézus Krisztusban az élő Isten eljött ebbe a világba, hogy kiszabadítsa, megszabadítsa, megváltsa a fogságban szenvedő embert, minden népet, minden kultúrát, akarata és jótetszése szerint. Tehát Jézus Krisztus eljövetele a legnagyobb örömhír: beteljesedett az idő, mert az Úr halálával és feltámadásával beteljesedtek Isten ígéretei, az Ő megváltó szeretetének uralma pedig kezdetét vette. Isten országa, Isten megváltó jelenléte egészen közel van, itt van, odaát pedig kiteljesedik. Isten megoldotta az életünket, megoldotta azt, amit mi halálosan elrontottunk, és soha nem

tudnánk saját erőnkől kibogozni, rendbe hozni. Ez a tény pedig örömmel és reménységgel tölti el Isten népét minden körülmények között.

Isten határtalan szeretete valóságos megtérésre hív, és övéi életében el is végzi ezt a csodat. Most a Reformáció 500 éves évfordulójára, valamint a jövő évi presbiterválasztásra készülve, halljuk meg a Szentlélek hívását: „Térjetelek meg!” (Márk 1,15)

Nem elég mondogatni, hogy mi megtért emberek vagyunk, miközben a legkisebb konfliktusokat sem tudjuk hitben és szeretetben elrendezni, miközben tele van a szolgálatunk bántó túlbuzgósággal, vagy még leverőbb közömbösséggel, és közte sértődésekkel, megbocsátani nem tudással. Urunkat emlegetve is önmegvalósító önzéssel, a szelídség és az alázat hiányával, és sok-sok egyéb nyomorúsággal. A megtért ember sem tökéletes ember, de a megtérésnek igenis vannak gyümölcsei (Máté 7,15-23). A megtérés, és az ebből következő valóságos megújulás mindig Isten könyörületes ajándéka. Jöjj, Szentlélek Úr Isten!

Tehát sok programmal készülünk, hogy hálát adjunk Urunknak 2017-ben, a Reformáció 500. évfordulóján, alaposan készülünk a presbiteri tisztújításra is, miközben nyilván folyamatosan emlegetjük majd a megújulás fontosságát. Ez helyes is így. De az emberi ötletek, akarások, „futások”, stratégiák, technikák, buzgólkodá-

Karácsonyi sürgetés: Térjetelek meg!

sok hiábavalóak Isten könyörülő irgalma, a megtérés ajándéka nélkül (Róma 9,16). A karácsonyi üzenet most ez! Ötszáz esztendő alatt sokat változott a világ, de az alapproblémák ugyanazok. Megújulás? Reformáció? Megtérés kell, és megtéréshez illő gyümölcsök! (Máté 3,8)

Gyerekkori, meghatározó emlékem jutott eszembe. A barátaimmal gyakran figyeltünk meg egy bogarat, amelyet a falunkban ganéjtúró bogárnak neveztek. Ez a bogár a rendelkezésére álló anyagból ékes gömböt formált, testtömegének többszörösét, és azt roppant erőlködések közepette görgette távoli ürege felé. Csodálkozva néztük a bogár akrobata mutatványait, ahogy megküzdött a ganéjból formált ékes gömbbel. Ekkor azonban váratlan dolog történt, mert az egyik barátom egyetlen mozdulattal összetaposta a szorgos bogarat. Azóta eleven élmény ez számomra. Már akkor, gyerekként is feltettem magamnak a kérdést, hogy nem lehetne ezt másként? Egyedül kipróbáltam: amikor is egy kartonra segítettem az igyekvő bogarat, terhével együtt, és közelebb vittem a fészkéhez. Még ezután is sokat erőlködött, mire hazaért – de hazaért.

Szeretni csak cselekedettel lehet. Fontosak persze a bátorító szavak is, de egy adott ponton túl valójában a szeretetből fakadó konkrét tettek számítanak (18). Mi azonban alig tudunk tettekkel szeretni, noha a szavaink sokszor zengzetesek erről. Még egymást sem tudjuk igazán szeretni, a testvérek közösségében. Ítélet alatt vagyunk emiatt. Jézus Krisztus volt az egyetlen, aki soha el nem múló szeretetét valóságos tettekkel mutatta meg. Isten igazsága az Ő megváltó szeretete. Ő nagyobb a mi szívünkénél, minden nyomorúságunknál, szeretetlenségünkénél, ezért lehajol értünk, becsődölt emberekért, és nem agyontapos, hanem felemel (19-20). Akit azonban az Úr felemelt, azt újjászülte, ezért az ilyen emberben ettől kezdve a karácsonykor született, nagypénteken meghalt, húsvétkor feltámadott Jézus Krisztus szeretete mozdul (1János 3,18-24).

Áldott ünneplést, megtérést, gyümölcs-termést a megváltó Úrban, Igéje, Szentlelke által, az idej adventi és karácsonyi időben ugyanúgy, mint 2017-ben!

Steinbach József
dunántúli püspök,

az Ökumenikus Tanács elnöke

Ki az közöttünk, aki igazán ünnepli a karácsonyt?

Az, aki a jászolbölcsőnél letesz mindent: erőt, hatalmát, de odatesz minden tiszteletet és megbecsülést is, minden hiábavalóságot és gögőt ott tud hagyni, minden akaratosságát otffelejti, aki odaszegődik a megalázottakhoz, s engedi, hogy Isten legyen valóban az egyedüli nagyság. És aki képes felfedezni a jászolbölcső Kisdédében Isten dicsőségét, amint az a mélységben és az egyszerűségben tisztán felragyog.

(Forrás: London 1933-1935,

DBW Band 13, 342kk oldal, ford. drbl)

***

Minden teológia kezdete a csodák Csodája

A betlehemi jászolnál nem volt ott egyetlen pap vagy teológus sem. És mégis minden keresztyén teológia kezdete, forrása a csodák Csodája, azaz Isten megtestesülése. „A szent éjszaka tündöklésében lobban fel a teológia megmagyarázhatatlan titka is” (Hello, azaz Ernest Hello francia író és filozófus, 1828–1885 – a szerk.). Izraelnek nem volt teológiája, mivel nem ismerte meg a testté lett Istent. A szentséges éj nélkül ugyanis nincs teológia. Isten megjelent testben – az Isten-Ember Jézus Krisztus az, aki maga a szent titok. Ennek a titoknak az oltalmazása és őrzése a teológia igazi rendeltetése. Csodaként megőrizni Isten csodáját, Isten titkát titokként felfogni, azt oltalmazni és dicsőíteni – ez a teológia igazi hivatása... Az ógyházi Krisztus-tan (krisztológia) a betlehemi jászolbölcsőnél született meg, és időtálló, viharokban is megmaradó fényét a karácsonyéji ragyogástól kapta, és ezáltal őrizhette meg.

(Forrás: Bonhoeffer Brevier,

Hrg. Otto Dudzus,

München, 1963, 507-508. oldal, ford. drbl)

Karácsonyi történet a mai üldözött szír keresztyének őseitől

Egy szír-arám legenda szerint nem három, nem kettő, hanem 12 mágus volt, akik nem királyként, hanem csillagászként szerepelnek a feljegyzésekben. De nem mind a tizenkettő ment el Jeruzsálemig, hanem a mai Törökország dél-keleti részén található Tur Abdinsben találkoztak. Ott hármat maguk közül kiválasztottak, s őket küldték Jeruzsálembe. Hazatérésükkor magukkal vitték a gyermek Jézus kicsiny ruhácskáját. Mind a 12 mágus viszont magával akart vinni egy darabkát Jézus ruhácskájából áldást hozó „talizmánként”. De nem tudtak megegyezni. Ezért úgy döntöttek, hogy a ruhácskát egy sziklán elégetik, s a hamuból egyenlő mértékben visznek magukkal. Azonban a hamuban találtak 12 arany medált, rajtuk Mária és a gyermek Jézus képével. A mágusok ezt akkora csodának tartották, hogy azon a helyen építették meg a máig álló templomot. Ez a tur-abdinsi Isten anyja templom. A művészetben három korosztályt jelképezve jelentek meg a bölcsek: egyikük ifjúként, a másik felnőttként, a harmadik ősz idősként. Beda Venerabilis angol szerzetes (672–735), aki angolra fordította a korai egyházatyák latin és görög írásait, tudni vélte, hogy a legidősebb volt köztük Menyhért, akit ősz szakállal ábrázoltak. Gáspár még szakáll nélküli ifjú volt. Baltazár sötét szakállt viselt. Öltözékiükről azt jegyezte le Beda, hogy az szír öltözék volt. A 12. században az volt a keresztyén közhit és az általános földrajzi ismeret, hogy a világ három kontinensből áll: Európából, Ázsiából és Afrikából. (Gyűjtés, fordítás: dr. békefy lajos)

Az Ige körül

Szerelmesem hangját hallom!

DR. VICZIÁN MIKLÓS

Szerelmesem hangját hallom! Jön már, ugrálva a hegyeken, szökdelve a halmokon. Mert olyan szerelmesem, mint a gazella, mint a fiatal

szarvas. Itt áll már falaink mellett, benéz az ablakon, betekint a rácsokon (Énekek 2,8-9).

Az Énekek énekét olvastuk október vége felé a református bibliaolvasó kalauz szerint. Gondolom, nem csak nekem okozott fejtörést, hogy milyen mondanivalója van számunkra, a huszonegyedik században élő presbiterek számára, és személyesen az én számomra ennek a csodálatos szerelmi költeménynek.

Különböző nézetek élnek a mai napig mind a rabbinus irodalomban, mind pedig a keresztyén teológusok részéről az Énekek énekével kapcsolatban. Vannak, akik egyszerűen szerelmes énekek gyűjteményének tartják, mások vallják, hogy szerkezete egységes, így egyetlen remekbe szabott költemény a könyv. Már a rabbinus irodalomban úgy értelmezték, mint Isten és a választott nép kapcsolatát kifejező allegorikus művet – ezért is került az ószövetségi kánonba –, és ezt az értelmezést átvették az egyházatyák is avval a változtatással, hogy az egymás iránt vágyódó, s végül boldogan egyesülő szerelmes pár Krisztus és az egyház kapcsolatát jelképezi. Az újabb kori írásmagyarázatok egyre inkább hajlanak afelé, hogy ne hasonlatokat, allegorikus képeket keressenek a nyolcrészes bibliai könyvben, hanem úgy tekintsenek rá, mint az Isten teremtési rendjében egymás mellé rendelt férfi és nő beteljesedő szerelmi kapcsolatát megéneklő remekműre, annak minden szenvédelyével, vágyódásával és örömeivel.

A korunkban oly sok támadásnak és gúnynak kitett házasság, és pusztai alkalmi

szexuális kalanddá silányított szerelem idején valóban napi aktualitást hordoz a szószerinti értelmezés. A könyvben háromszor is megismételt, várakozásra felszólító intelem gyökeres ellentéte a ragadd meg az alkalmat, valósítsd meg magad ideológiájának: „Kérve kérek titeket, Jeruzsálem lányai, a gazellákra és a mező szarvasaira: Ne keltsétek, ne ébresszétek föl a szerelmet, amíg nem akarja!” Hasonlóképpen a korszellemtől idegen elköteleződés, azaz a párkapcsolat kizárólagossága tükröződik a „bezárt kert az én húgom, menyasszonyom, bekerített forrás, lepecsételt kút” gondolatában is.

Tehát, ha pusztán, mint a tiszta szerelem, az Isten által egymásnak rendelt pár – manapság már sajnos azt is hangsúlyozni kell, hogy egy fiatalember és egy szűzlány – házasságban beteljesült szerelmét éneklie meg felsőfokon az *Énekek éneke*, akkor is van aktuális mondanivalója a XXI. századi ember számára. De bennünk – már a *presbíter* névből adódóan is – inkább az idősebb korosztályhoz tartozókban talán csak kedves emlékeket ébreszt, ha a bontakozó tiszta szerelemről olvassunk. Ha lehetőségünk van a gyülekezeti fiataljai közt tanítani, bizonyosságot tenni, akkor viszont hasznos munícióként tekinthetünk a könyvre.

***

A Szentháromság Isten kijelentésének gazdagságát szemlélhetjük a Szentírásnak ebben a könyvében is, ha túltekintünk a szószerinti értelmén, és az egyházatyák nézőpontját követve, meglátjuk benne Krisztus és az Egyház – a vőlegény és menyasszonya – gyönyörű képeit.

Már a királyi gazdagságból érkező vőlegény, és a szegény, a szabadtéri munkától napbarnított menyasszony ellentét párja is a Mennyei Király és földi népe hasonlatát hordozza. Mint ahogy az egyszerű lány számára lehetetlen megnyerni a királyi szerelmét, „amíg ő nem akarja”, úgy az ember felől is lehetetlen kapcsolatot te-

remteni Istennel, ha Ő nem közelít elfogadó szeretetével. De Istennek legyen hála azért, hogy „*úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.*”

Krisztus tehát kegyelmével, a szabadítás örömhírével öltött testet az első karácsonyon, és így közelít azóta is hozzánk: „*Kelj föl, kedvesem, szépségem, jöjj már! Nézd, vége van a télnek, elmúlt az esőzés, elment. Megjelentek a virágok a földön, itt az éneklés ideje, gerlebúgás hangzik földünkön. Érleli első gyümölcsét a fügefa, és a virágzó szőlők illatoznak. Kelj föl, kedvesem, szépségem, jöjj már!*” S mi más lehetne erre a királyi hívásra a menyasszony válasza, mint „*Tégy engem, mint pecsétet a szívedre, mint pecsétet a karodra!*” ... és a megváltottak boldog bizonyossága is lehet ez a vallomás, hogy „*Szerelmesem enyém, s én az övé vagyok.*” A bibliaolvasó ember számára rögtön felsejlik Jézus Krisztus főpapi imájából: „*Én azt a dicsőséget, amelyet nekem adtál, nekik adtam, hogy egyek legyenek, ahogy mi egyek vagyunk: én őbennük és te énbenem*” (Jn 17,22-23).

Rácsodálkozhatunk olyan apró részletekre is, mint hogy először még csak távolról a szerelmesének hangját hallja Szulamit, a későbbi menyasszony. Felsejlik belőle Pál apostol kijelentése, hogy „*a hit tehát hallásból van, a hallás pedig a Krisztus beszéde által*” (Róm 10,17).

***

Végezetül – így, advent idején – még egy további jelentés-réteget tárjunk fel az Énekek énekéből!

Ma még Krisztus földi menyasszonya, a harcoló egyház, vágyódik szerelmese jelenlétére, kívánja hallani hangját, s boldog, ha együtt lehet Vele. De még a kölyök róka pusztítja a szőlőt, a menyasszonyt bántalmazzák, meg is verik a városban.

Most még küzdelmeink közt ugyan lelemegyünk a diófaligetbe, hogy gyönyörködjünk a zsendülő völgyben, és megnézzük, fakad-e a szőlő, viragoznak-e a gránátalmafák... de a maga teljességében még előttünk a végleges hívás, hogy „*siess hozzám, szerelmesem*” – és félelem helyett reménységgel nézhetünk elébe –, mert akkor ugyanis „*látomása egykor dicsőn beteljesül, s a győzedelmes egyház Urával egyesül*” (RE 392. 4.).

MAGYAR PRESBITER

AZ ORSZÁGOS REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVEISEG LAPJA

Szerkesztőség:
Budapest, VII. Vilma királynő-út 5.
Telefon J. 340-43.
Kiadóhivatal: Hermina-út 37.

Főszerkesztő:
DR. BALTAZÁR DEZSŐ
Felelős szerkesztő:
SZABÓ IMRE

A Magyar Presbiter az Őszaki presbitereknek
az ORFÖS tagdíj felében jár.
Kérjük a presbiteriumokat, hogy ezt a tag-
díjat, amely évi 1 Ft, mulasztatlanul küldjék be.
Akiéknak saját címére megy a lap, azoktól 1,20
Ft bekküldését kérjük.

Mária és József

**DR. KIS DOMOKOS
DÁNIEL**

Lapelődünk, a Magyar Presbiter 1935. évi decemberi száma bár külön-külön, de egymás mellett, Máriáról és Józsefről szólva is megemlékezik

Urunk születésnapjáról. Érdekes és talán ritka is ez a kiemelés, amint arra az egyes írók szerzői is kitérnek. Érdemesnek tartjuk, hogy most is mind a két elmélkedést egyszerre közöljük, a lehetőség szerint teljes terjedelemben.

* * *

A Máriáról szóló írás szerzője *Bereczky Albert* (1893–1966), kinek 1945 előtti és akörüli multhatatlan érdemei mellett meglehetősen vitatható, mindenképp igen hálátlan szerep jutott az 1950-es évek elején, mint dunamelléki református püspöknek (1948–1958). A másik szerzője pedig a Presbiter olvasói előtt már jól ismert budapesti esperes, lapelődünk felelős szerkesztője, *Szabó Imre*.

MÁRIA

A karácsonyi fényözönből drága sugár esik arra a halovány asszonyarcra, amint a jászolbólcső fölé hajolva nézi a csodálatos gyermeket. Az édesanya az, akit az angyal így köszöntött: Örülj, kegyelembe fogadott! Az Úr veled van, áldott vagy te az asszonyok között.

Református emberek között akadnak olyanok, akik riadtan kapják föl a fejüket: mi ez? – hisz ez a katolikus „Üdvözlégy”?

Nem. Csak a kezdete azonos. Az első szavak valóban „angyali köszöntés” szavai. A folytatása már nem a Bibliából való. A Bibliában egy áldott földi édesanya képe van. Minden asszonyok között kivételes szent feladatra kiválasztott asszony, akit Isten arra rendelt, hogy az Üdvözítő rajta keresztül érkezék meg a földre, az emberek közé. „Kegyelembe fogadott” asszony, de lényé és

sorsa, szíve és élete éppen olyan emberi élet, mint más édesanyaké. Nem a büntelenség „égi királynője”, gyarlóságai talán túl élesen megörökítették az evangéliumokban (Máté 12,46-50, Lukács 8,19-20, Márk 3,20-21 és 31-35, Lukács 2,48-50, János 2,3-4) – néha túlbuzgó volt, néha fiát féltette, néha még elméjének épségében is kételkedett, mindenestre az utolsó percig nem értette meg a Megváltót – de nekünk éppen így áll igen közel a szívünkhöz. Szeretjük őt, tiszteljük őt, boldogok vagyunk, ha tiszta édesanyai arcára nézünk, s különösen örülünk annak, hogy a legutolsó hiteles feljegyzés, amit róla olvasunk, arról számol be, hogy ott volt a feltámadás után az imádkozó tanítványseregben, a Szentlelket váró első gyülekezet tagjai között. Alakja szerényen, csöndesen húzódik meg a többiek között, s az utolsó képünk róla egy alázatos, hívó lélekről beszél, aki „kegyelmet talált az Istennél”.

A bibliai szűz Mária áldott eszköze volt Istennek. Mert Isten megtehette volna, hogy Egyetlenét angyali seregek hozták volna a megnyílt égből a földre. De akkor nem lenne Jézus – Megváltónk. Nem lenne hús a hú-sunkból, vér a vérünkben. Árnýék-Krisztus lenne, aki felé sohasem tudná az összetört bűnös emberi szív teljes bizalommal elzokogni: Jövel hozzám, én mennyei Testvérem.

Ezért óriási csúcs a hitvallásunk szava: születék szűz Máriától...

* * *

JÓZSEF

A karácsonyi történetben minden személy arcát élesen megvilágítja „az a nagy fényesség”, csak egyetlen arc marad félhomályban – a Józsefé, az Úr Jézus nevelő apjáé.

Mindig a háttérben áll, az evangéliumi feljegyzésekben és a szent éjszakát megfestő művészek festményein is, a szentírás-magyarázók magyarázataiban is, a bibliaolvasók is könnyen továbbsiklanak rajta. Pedig meg kell állanunk előtte, sokáig nézni kell őt, míg a félhomályból előlép, s akkor kitűnik, hogy nem is olyan mellékszereplő, aki csak úgy véletlenül téved bele ebbe az isteni színjátékba.

Ő az első hitvallója a még el sem készült Apostoli Hitvallás eme tételének: fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától. Ő a názáreti Mária vőlegénye. Ő az, aki nem taszítja el magától menyasszonyát, mert álmában megintetett az Úrtól, hogy ami Máriával történt, a Szentlélektől van. A kibontakozó isteni titok sejtője, aki engedelmeskedni tud az álmoknak, mint egykor József és Dániel. Hisz az anyának. Hogyne hinne, s hisz az Istennek, aki álmában szól hozzá, és felveszi a gyermeket úgy, mintha az övé volna.

Ez a József nagy megbízatása. Isten ahogy anyát választott a gyermeknek, éppen úgy választott apát is, mert Krisztus nem nőhet fel a világban az atyai gondoskodás, védelem, oltalom és tekintély nélkül. József éppen olyan engedelmesen vállalta a gyermeket, mint ahogy Mária vállalta, s Mária a világ ellen Józsefnél talál védelmet.

Érdemes megfigyelni, hogy József minden lépése vezetést által történik. Az egyetlen ember a Szentírásban, aki Isten beszédét az álmon keresztül hallja és érti meg. A Szentírás világosan mondja, hogy vigye a gyermeket Egyiptomba, és Isten inti, hogy mikor hozhatja haza. Rendkívüli útja ez Istennek, – de Isten útjait nem mi szabjuk meg, és ha teljességgel igaz is, hogy Isten emberek által hirdetteti az Ő Igéjét, de az álom által való megintést tervei és akarata kivételére ma is felhasználja, ha a hit nem is az álomból, hanem a hallásból születik. És József vállalt Jézusért és a gyermekért egész életén keresztül minden gondot, terhet, életveszedelmet és verítéket és kétértelműséget. A kis Jézusnak kenyeret ő keresett, s ruházatot ő szerzett. Máriával együtt szívébe zárt mindent, ami jeleket látott és hallott a gyermek körül. Szemeivel nem látta meg, hogy mi lett a gyermekből, de lelke mindig érezte, hogy a jövődölések beteljesednek rajta. József olyan titkot hordott egész életén keresztül a szívében, amelyről senkinek se beszélhetett – mert kinevették volna, csak Máriával beszélhetett róla, mert ő megértette, s ilyenkor elnézték a gyermeket, akihez hozzá van kötve az életük, nem az övék, és mégis mindennél jobban az övék.

Az Úr soha nem említi József nevét, de az atyáról soha nem tudott volna olyan gyöngéd, fiúi tisztelettől áthatott szavakat mondani (mint: ha tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékot adni, vagy a tékozló fiú példázata), ha nem áll mögötte nagy, férfias és erős szeretettel József, a názáreti ácsmester, akiről neveztek az ácsmester fiának e világ fiait szerint, de az Isten egyszülött Fiának itt e földön is a hívó és az örökkévalóságban minden angyali seregek által, akik vágyakoznak e titokba, az inkarnáció titkába, és a váltság titkába betekinteni.

Jézus él, Benne mindig van remény!

KNOLNÉ TÜSKI GABRIELLA

„Boldogok, akik békét teremtenek, mert ők Isten fiainak nevezetnek” (Máté 5,9).

„És hirtelen mennyei seregek sokasága jelent meg az angyallal, akik dicsérték az Istent, és ezt mondták: Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön béke, és az emberekhez jóakarata” (Lukács 2,13-14).

Több fiatalról megkérdeztem, szerintük mi a béke, a békeségre való törekvés. Nem akarom szem elől veszteni az új nemzedéket, gondolataikat, keresésüket.

Egy 14 éves, templomba nem járó lány saját mindennapjairól számolt be válaszában.

„Amikor iskolában a lányok összevesznek valamin, az osztályfőnök segít kibékülni. Addig nincs kézfogás és búcsú, míg nincs kibeszélve az ügy. Amikor mindenki kimondja: »most már rendben van, kibékülök veled«, akkor jön a kézfogás és kész. De amikor a lányok megint összevesznek, akkor van aki mégis újra felveti a régi dolgokat. Ez nem jó. Akkor ne mondják, hogy minden rendben van, kibékülök veled. Akkor nem ért semmit a kézfogás. Nem veszik magukat komolyan.” A felháborodást rövid csend követte. Utána őszintén folytatta: „De ha mérges vagyok, én is ezt csinálom.”

Egy fiatalember, épp most lett huszoneves, keresztyén családból származik. Az elmúlt években főleg saját útját, lehetőségeit keresi az életben. A gyermekkor és felnőttkor éles határán jár. A békeségről, a békeségre való törekvéstől a következőket mondja.

„Szerintem akkor vagyunk békeségben, ha minden szempontból támogatva vagyunk.

Család, barátok, kapcsolat. Mert ilyenkor nem érzünk semmi kényszert a hamisságra.

Békét teremteni igazából nehéz, mert valamilyen lemondással jár. Viszont egy idő után, ha már beleszoktunk, észrevesszük, hogy így jobb lett az életünk. Mert bármekkora közhely, tényleg jó érzés adni. És ha békét adunk, akkor alkotunk valami szemmel láthatót, amit mások is érzékelnek. Az igazi békében élés, béketeremtés az egy döntés. Mindenki van rá hajlam, de más és más helyzet hozza ezt elő belőlünk. Ez olyan folyamat, ami jobba tesz, mert ha egyszer elkezdjük, nem akarjuk abbahagyni. Mert olyan jó érzés. Nem fogunk minden nap haragosokat békíteni, de ha olyan a helyzet, nem leszünk semlegesek, hanem már békét fogunk keresni. Viszont az is igaz, hogy magunknak nehezebb békét találni mint másoknak. Gondolom azért, mert nem merjük annyira ismerni magunkat, hogy tudjuk, hol a hiba. Illetve néha jól esik egy kis békétlenség, ahonnan kezdhethetjük újra a folyamatot. Mert ez mindig jól esik.”

Végül meg egy igen zsúfolt életet élő huszoneves nő a következőt mondja: „Most pont nem ezt az állapotot élem, nagyon jókor jött a kérdés.”

Miért szeretném hogy pont adventbe, karácsonyra készülve legyenek megörökítve ezek a gondolatok? Mert nagyon karácsony lényegéről szólnak. Ha őszintén szembe nézünk magunkkal. Ha őszintén

megtekintjük gyülekezeti, családi életünket. Ha... akkor tudjuk, hogy még a megbocsátás után is képesek, hajlamosak vagyunk visszatekinteni és felháborgatni azt, amit már lezártunk. Van, hogy tudatosan eldöntjük: mostantól a békeségre törekszem. De sokszor későn dőbbenünk rá: mégsem voltam annyira őszinte magam iránt. Mert van, ami belülről tövisként bennem van és talán még titokban melengetem is magamban. Néha, titokban, jól esik egy kis „szent” békétlenség, felháborodás, hisz... és ezt máris jóvá beszéljük magunknak.

Végül, az élet nagy futásában lehet, hogy nem szánunk már időt az elcsendesedésre, gondolkodásra. Érezzük belső békétlenségünket, mégis gyakran külső megszólításra van szükségünk ahhoz, hogy erre rádöbbenjünk.

Az angyali seregek sokasága együtt dicsérte Istent és tisztán, egyszerűen megadta nekünk a lelki munkamenetet. Adjuk meg Istennek a Neki járó dicsőséget. Hisz Ő, a magasságos mennyekből elengedte egyszülött Fiát a földre. Hogy végleg megbékéltessen Istennel. Azt gondolom, csak ha engedünk Neki, akkor tudunk a földön békeségre törekedni, s ebből fakadóan jóakarattal lenni embertársunk iránt.

Jézus, akinek hamarosan megemlékezünk születéséről, mondta:

„Boldogok, akik békét teremtenek, mert ők Isten fiainak nevezetnek.” Általa, Jézus által vagyunk Isten fiai, Jézus testvérei. Egy az Atyánk. És a Nagy Testvérünk, Akinél valódi békeségre találunk, segít törekedni napról napra. Ahogy az osztályfőnök segít a kamaszlányoknak. 2016 Advent, Karácsony. Mit teszünk mi azért, hogy békeségben éljünk? Milyen szívvel térdelünk a jászol előtt? És melyik énekkal mondunk dicsőséget a magasságban Istennek? Válasszunk, énekeljünk, ünnepeljünk, mert Ő, Jézus, a mi békeségünk él, közöttünk van, és Ő formál békesége követéivé. Halleluja! Köszönöm Christie, János és Sára őszinte gondolatait. Áldott ünnepet, ünnepelést, boldog, örömteljes Karácsonyt!

*Tégy engem békeköveteddé,
Hogy hinthessem az igemagvakat.
Ó, Szentlelked hadd uralkodjék bennem,
És az ajkamra adj tiszta szavakat.*

*Tégy engem békeköveteddé,
Bár nélkülöd én oly kicsiny vagyok.
A harcaim közt az ad erőt nékem,
Ha az Ige fénye újra rám ragyog.*

*Tégy engem békeköveteddé,
Mert sóvárogya vár Rád a világ.
Ó, add, hogy lámpás legyek szent kezdedben,
Aki utat mutat másoknak Hozzád.*

*Ó, add Uram, hogy soha ne feledjem,
Hogy mi voltam, s hogy mivé lettem én.
Egész életemmel, lényemmel hirdessem:
Jézus él, Benne mindig van remény!*

(Assisi Ferenc után)

Felhívás

Szövetségünk Gazdasági Bizottsága f. év október 13-án ülést tartott Budapesten. Ezen – többek között – határozott a 2017. évre vonatkozó tagdíj és előfizetési díj összegéről is. A határozat értelmében 2017-re vonatkozólag a tagdíj összege 3000 Ft, a Presbiter előfizetési díja (6 lapszám) belföldre 2700 Ft, Európába 5000 Ft, tengeren túlra 6000 Ft lesz.

Jöjj, boldog december!

APOSTAGI ZOLTÁN

Nyilván sokak számára formabontó leszek, mert ezúttal egy irodalmi idézettel szeretnék élni annak érdekében, hogy egy kis karácsonyi meditálásra készítsem magunkat. A kiemelt sorok T. S. Eliot Gyilkosság a székesegyházban című drámájában olvashatók. „Jöjj hát, boldog december, de ki figyel téged, ki tisztel téged? / Vagy megint csak megvetett szalmán születik meg az Ember Fia?” – teszi föl a canterburyi asszonyok kórusán keresztül kérdéseit a Nobel-díjas költő és drámaíró. Igen, kérdéseket tesz föl önmagának és nekünk, ma élő embereknek, s ami figyelemreméltó, hogy nem kijelenteni, elgondolkodtatni akar. Nem kel versenyre beteljesedett profetikus igékkel, sem letisztult tudósításokkal, egyszerűen csak kérdez, hogy mi is kérdezzünk, mégpedig önmagunktól.

Bizony, egyre inkább el kell gondolkodnunk azon, hogy adventben és karácsonykor kire figyelünk. Úgy gondolom, nem kell bemutatni azt az állapotot, amelybe fokozatosan belesodródunk. Újra és újra elkap a nagy készülődés hevülete, futunk, futkározunk, de nem érkezünk meg, vagy nem oda érkezünk meg, vagy ha mégis, kiderül, hogy elkéstünk. Eljött, de nem találkoztunk Vele ott és akkor. Figyeltünk, de nem Rá. Elveszett, kicsúszott látókörünkől. És miért? Mert valójában nem igazán, és nem odaadón tiszteljük Őt. Az emberben ott van a várakozás, ott van a boldog december utáni vágy – ő gyermekkori angyalos aranykor! –, és még sincs beteljesedés, mert ott van a nagybetűs DE, amely a törést, a negatív változást, a hangsúlyvesztést, a részleges, de nem kizárt, hogy a teljes céltévesztést jelzi. Jöjjön a karácsony, de ne az Ember Fia karácsonya, az én karácsonyom, olyan, amelyet én várok, a kikapcsoló, a pihentető, a díszes és csillagszórós, a szalagos ajándékdobozos, a fenyőillatú. Kire figyelünk? Önmagunkra. Próféciák beteljesülése helyett vágyaink és álmaink beteljesülésére koncentrálnak, és bár a próféták szá-

vai igaznak bizonyultak, szomorúak vagyunk, ha vágyaink beteljesületlenül maradnak. Csalódottak vagyunk, ha elmarad egy-egy találkozás, s noha a családi összejövetelek is fontosak, a nagy találkozás lehetőségére nem figyelünk, vagy csak alig, s gyorsan feledésbe is merül. Föl kell tehát nekünk is tenni önvizsgálatra készítő kérdésünket: Kit várunk, kire figyelünk?

A második kérdésben a születés folytonosságának gondolata lep meg bennünket. „...megint csak megvetett szalmán születik meg...?” Ez az előre mutató – megint –, ám folyamatos jelen – születik – az, amely elsőként szólít meg minket. Természetesen ezzel nem követ el az író tagadást – hiszen egy percig sem kérdés, hogy a várva várt megszületett-e – sokkal inkább nyomatékosá teszi, hogy ma is meg kell születnie. Sőt, Krisztus ma is megszületik – akár tudomásul vesszük, akár nem –, a kérdés viszont az – és ez a fő hangsúly –, hogy ma is megvetett szalmán születik-e meg, azaz elutasítva, rajtunk kívül, jászolban, vagy szívünkbe ágyazottan? Mert nem fenyőfás csillogásra vár, jól fűtött, berendezett lakásra, hanem lelkünk befogadó melegére. Csak egy kis elkülönített, üres szívkamrára, amelyet Ő rendezhet be, célzatosan, hogy semmi se vonja el figyelmünket. Mert Ő az a hajléktalan, aki még nyilvános működése idején is így szólt: „A rókáknak barlangjuk van, és az égi madaraknak fészükük, de az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania” (Lk 9,58). A kérdés csupán ennyi: Van-e hely számára bennem és benned? Megadtuk-e a lakhatási, a beköltözési engedélyt, vagy már az ajtóban nemet mondtunk – most ne, most ne zavarj –, mint ama sokat emlegetett betlehemi fogadó?

A megvetett, azaz lenézett, lebecsült szalma helyett készítsünk immár megvetett, azaz megágyazott, tisztességes és megbecsült helyet számára. Kiáltuk mi is: Jöjj, boldog december! És figyeljünk rá, tiszteljük, és adjunk számára méltó helyet! S vajon mi lehet megfelelőbb, minthogy belső, átengedett szív-templomunkban fogadjuk Őt.

Köztéri betlehemek

GYŐRI ISTVÁN

Az ünnepi szokások mindig változnak. Egyik ilyen új dolog, hogy elterjedtek az utóbbi években a köztéri betlehemek, én magam az elsőt az izsófalvi református templom kertjében láttam. Az utcáról is látható jászol fölő farudakból és kukoricaszárból építettek tetőt, a szereplők arc nélküli szalmabábok voltak, csak a ruhájuk mutatta, hogy ott áll a jászol mellett Mária és József, valamint két pásztor. Később több betlehemet láttam faluk főutcáján, főterén. Először én is furcsálltam egy kicsit, hiszen azt szoktuk meg, hogy bibliai témájú szobrok inkább csak a katolikus templomokban vannak, de gondoltam, hogy ez az átlagembert nem zavarja, így aztán inkább arra figyeltem, hogy a járókelők hogy reagálnak. Az egyik faluban még a busz is megállt a főutcán levő betlehem előtt, de a gyalogosok mindenütt megálltak egy pillanatra, mondhatnánk, a nyugalom szigete lett az ünnep előtti forgalomban. Hasonló volt ez az első karácsonykor is, annyi különbséggel, hogy ak-

kor az emberek nem a boltokba igyekeztek, hanem a császári parancs szerint az összeírásra, ezért szorult ki Mária és József is az istállóba, mert mindenki úton volt, nem törődött velük senki. De akik Jézust keresték, a pásztorok, azok megtalálták. Az első karácsonyi istentisztelet nem szépen feldíszített templomban volt, hanem egy egyszerű istállóban, és csak néhány résztvevővel, ott volt József és Mária, közepén a jászolban a gyermek Jézus. Az igehirdetést azok a pásztorok végezték, akik keresték és megtalálták a gyermeket, és azt hirdették, amit az angyaloktól hallottak, hogy az egész nép öröme a gyermek születése, mert ő a Megtartó, az Úr Krisztus. A karácsony előtti forgatagban megállásra készítő útmenti betlehemek a maguk egyszerűségével ezt üzenik, hogy Isten így szeretett minket, lehajolt értünk. Ez évben is lehet igazi, áldott karácsonyi ünneplésünk nagyon egyszerű körülmények között is, ha Jézus ott van közepén, ahogy Luther szép éneke mondja: „itt állok jászolod felett, óh Jézusom, szerelmem” – áldott karácsonyt minden olvasónak!

Minden gyerek életében eljön a pillanat...

DR. GYŐRI ISTVÁN

...amikor megtudja, hogy a Mikulás nem egy élő személy, hanem a felnőttek játéka. Ez a felismerés legtöbbször a serdülőkorban jön el. Jó esetben még segít is a gyerek fejlődésében, hiszen így gondolkodik: „amíg kisgyerek voltam, elhittem a Mikulás-mesét, de most már kinőttem ebből a korból” – tehát segít neki felnőtté válni, de ennek követ-

kezményei is vannak, mert továbbgondolja, hogy már nem kell hinnie az ilyen gyerekmesékben. Hát *épp itt lehet a gond*, ha ezt a gyereket a szülei a keresztyén hitben nevelik, és a gyermek fejében nem csak a Mikulás, a télapó és a Jézuska személye mosódik össze, hanem negyedikként a bibliai Jézus személye is, akkor a gyermek könnyen folytatja a sort: most már nem kell hennem ezekben sem, mert ha az egyiknél eddig nem mondtak igazat, akkor Jézus is biztosan ugyanilyen kitalált, kisgyerekeknek való figura. Ezzel a serdülőben mindaz megkérdőjeleződik, amit hittanórán, istentiszteleten vagy a szüleitől Jézus Krisztusról hallott, és ezzel – az egyébként éppen ebben a korban még erősen formálódó – keresztyén hitét veszélyeztetjük.

Mi akkor a megoldás? Legjobb, ha a gyerekek az igazat mondjuk már ötéves korában is, akkor tizenöt éves korában sem kell mást

mondani, ezzel a gyermek számára a szülő szavahihetősége sem kerül veszélybe. Fontos dolog, hogy a gyermek nevelésében résztvevő felnőttek ebben a kérdésben egyformán beszéljenek a gyerekekkel. Szülők, nagyszülők, felnőtt rokonok, pedagógusok, főleg, ha a gyerek egyházi óvodába vagy iskolába jár, jó ezt az ottani pedagógusokkal is egyeztetni, hogy ne okozzunk a gyerek fejében még nagyobb zavart. Mit mondjunk akkor a gyerekeknek? A karácsonyfáról és az ajándékokról mondjuk ezt: karácsonykor azt ünnepeljük, hogy az Úr Jézus, Isten Fia eljött ebbe a világba, és kisgyermekként megszületett. Isten ennyire szerette a világot, hogy ideadta érte a legnagyobb ajándékot, az ő Egyszülött Fiát, ezért mondjuk, hogy a karácsony a szeretet ünnepe, ezért adunk mi is ajándékot nektek, mert szeretünk benneteket, ezért állítunk karácsonyfát, ezzel is ünnepelünk karácsonykor (felesleges azt mondani, hogy a karácsonyfát a „Jézuska hozza”, hiszen tudjuk, hogy nem így van). A Mikulásról ezt mondhatjuk: a Mikulás ajándékozása a felnőttek játéka, hogy meglepjék a gyerekeket. Azért csinálják titokban, mert így izgalmasabb, ha a gyerekek nem tudják, hogy ki a Mikulás. Olyan ez, mint amikor egy orvossal találkozol a buszon, de nem ismered fel, hogy ő orvos, de ha bemegy a kórházba vagy a rendelőbe, ott van a doktor bácsi vagy néni, fehér köpenye van, erről rögtön tudod, hogy ő az orvos. A Mikulás is itt él a közelemben, de a piros kabátját csak Mikulás-napra veszi elő, hát éppen ez az érdekes benne.

„Mindennapi” természettudomány (4.)

DR. NAGY MIHÁLY

A címből kiderül, hogy lesz szó természettudományról is. A jelzőt – mindennapi – kétféle értelemben is ideillőnek gondolom.

Először is azért, mert ezekben a rövid írásokban nem lesznek a legtöbb emberből idegenkedést kiváltó képletek, táblázatok. A bennünket körülvevő természet mindennapi, általunk ismert jelenségeiről lesz szó.

A jelző másik vonatkozása a Máté 6,11-gyel kapcsolatos. A Hegyi beszédben olvasunk róla, hogy amikor Jézus imádkozni tanít, a mintaimádság egyetlen, a szükségleteinkre vonatkozó kérése így hangzik: „mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”. Ahogy a testi szükségünk minden nap táplálékra, a lelki szükségünk is táplálásra szorul. Ennek egyik lehetősége az Isten Igéjének tanulmányozása, de lelki táplálék az imádkozás is.

A természettudományok területéről válogatott, itt következő példák mindig rendelkeznek bibliai vonatkozással. Ezáltal azt szeretném megmutatni, hogy a teremtett világ törvényei és a Biblia, a keresztyén gondolkodás nem állnak ellentétben, sőt, inkább kiegészítik egymást.

Hangszóró – „hangszóróember”

A hangerősítő berendezés része a mikrofon és a hangszóró. Egy érzékeny mikrofon még a nagyon halk hangokat is érzékeli, kellő felerősítés után a hangszóró pedig kisugározza. Így akár a füllel nem, vagy alig érzékelhető hangokat is jól hallhatóvá lehet tenni.

Lássuk a példát. Ha a magasabb olvadáspontú (az ólom mellett nagyobb óntartalmú) gyorsforrasztó rudat meghajlítunk a mikrofon közelében, az ónzörejnek nevezett hangot egy egész osztály számára hallhatóvá

tudjuk tenni. A jellegzetes hangot az apró ónkristályok szétöredezése okozza.

Még különösebb hanghatás az, amikor egy acélrúdtól kis távolságra, egy erős mágnes egyik pólusát végighúzzuk (ügyelve, hogy ne érjünk hozzá), mikrofonnal pedig követjük a mágnes mozgását. A mikrofonból apró kattogó hangok hallatszanak. Az acélrúdban rendezetlen állapotban levő kis tartományok, az úgynevezett mágneses domének rendeződnek ilyenkor azonos irányba, amittől az acélrúd mágneses lesz. Az átfordulá-

sok zaja tehető így hallhatóvá. Az erősítés mellett egy jó minőségű hangszórótól azt is megkívánjuk, hogy torzításmentes legyen, vagyis a hangok rezgésszámát ne változtassa meg.

Keresztelő Jánost az „asszonytól születettek közt legnagyobbinak” nevezte Jézus (Lk 7,28). Fellépése kezdetén János – Jézusra utalva – ezzel a felhívással fordul kortársaihoz: „Térjete meg, mert elközelített a mennyek országa” (Mt 3,2). Máté evangélista Jánosban az észaiási prófécia beteljesítőjét látja, amikor idézi: „Kiáltó hangja szól a pusztában: Készítsétek az Úr útját, egyengetétek ösvényeit!” (Mt 3,3; Ézs 40,3). Ebből az idézetből kitetszik, és ezt János is jól tudta (Mt 3,11). Azt is tudta azonban, hogy nem ő a fontos, hanem az, aki az üzenetet továbbítja. Ezért is nevezhetjük Jánost „hangszóróembernek”.

Krisztus mai tanítványainak is Keresztelő Jánoshoz hasonlóan kell értelmezniük küldetésüket.

Az Igéből megértett üzenetet tovább kell adnunk. (Most is ez történt.) A nevelőknek arról sem szabad megfeledkezniük, hogy tanítványaik a szavaik mellett cselekedeteikre is figyelnek.

Ha a szavaink nem mondanak ellent cselekedeteinknek, úgy leszünk követésre alkalmasabbak. Egy elektronikai szakkifejezéssel élve: *az erősítés határfoka nagyobb lesz.*

A keresztyén vallás summája

„Isten a mi Istenünk akar lenni”

APOSTAGI ZOLTÁN

Bevallom, amikor e rövid szakaszt elolvastam, a megdöbbenés erejével hatott. Hogyan, neki nem elegendő, hogy Isten? Mi, emberek, istenek aka-

runk lenni, de Ő miért nem elégszik meg avval, hogy Isten? Mi ez a személyes kontaktuskeresés? Hiszen mindenható, azaz akármit, amit csak akar, megtehet; örökkévaló, őt nem korlátozza az idő, még a halál sem; mindene megvan, nem szenved hiányt, sőt, bármit és bármennyit ad, soha nem lesz kevesebb; nem gyötri betegség – bár tudja, mi a fájdalom –, orvosra nem szorul. Mit mondana az ember hasonló helyzetben? Egyél, dőlj le, akár egy patrícus, igyál nektárt, az istenek italát, örülj, élvezd az életet: a hatalmat, a halhatatlanságot, a gazdagságot. Az ember egy végeláthatatlan élvhajhászba

Bullinger: A keresztyén vallás summája 2.8.

kezdene, amiről persze előbb-utóbb kiderülne, hogy nem tart örökké. Isten azonban nem válik hedonistává, sem kiégetté. Az emberre néz, és azt mondja: Istene akarok lenni. És ez azt jelenti, hogy szeret minket, nemcsak önmagát. Szeret minket, hogy Istenünk lehessen, s hogy lehessen Istenünk. Nem állt meg a teremtő „Legyen”-nél, nem az önző alkotói önkifejezés volt a lényeg, hanem az, hogy a teremtmény kapcsolatba kerülhessen Teremtőjével, hogy legyen Istene. Ő képes a bűn ellenére is mindent elkövetni, sőt áldozatot hozni. És mi következik ebből? Annyira Istenünk akar lenni, hogy „Krisztuson, Fián keresztül rendbe akar hozni minket, és minden mennyei értékkel” meg akar ajándékozni – folytatja mintegy bizonyításként a fönti idézetet Bullinger. És ez karácsony titka! Isten Istenünk akar lenni! Azt akarja, hogy Istenünk lehessen. Nem elégszik meg a pusztá léttel, hiszen a lét önmagában nem lehet teljes. Többet akar. Életet. Teljességet. Önmagával egy olyan fölülmúlhatatlan többletet akar adni, amely a teremtmények kö-

zött egyedülálló. És ez a szeretetkapcsolat. Ám ez több, mint ami két ember között létrejöhet, ugyanis ha ez megvalósul, akkor a földi kiegészül a mennyivel. És ez nem csupán nagyobb teret jelent, hanem személyes kapcsolatot, mégpedig azzal, aki kezdetben teremtette a mennyet és a földet. „Isten a mi Istenünk akar lenni”. Akar. Ő akarja. Ennyire fontosak vagyunk számára. Fölfoghatatlan. Éppen ezért karácsony sokkal több, mint kétezer éves betlehemi jászol-történet. Ez Isten története.

Sorsok – énekeink háttérében (XIII.)

Hallelujah!

„Fiaim!
Csak énekeljtek...”

Lengyel József (1770–1822)

Ő is ahhoz a nagy nemzedékhez tartozott – alulfizetett tisztviselők, korán meghalt írók (zömük nyomorgott), napi gondokkal küszködő lelkészek, papok, ritkaságszámba menő

agyondolgozott orvosok, ügyvédek, néhány birtokából megélő földbirtokos stb., lehettek párszázan –, kiknek magyar nyelvünk feltámasztását köszönhetjük. A százéves véres, majd szintén százéves ravasz adminisztrációs intézkedésekkel megszervezett ellenreformáció után a felvilágosult II. József császár Türelmi Rendelete után vagyunk (1781).

Lengyel József falusi gyermeknek született. Debrecenben tanult. Rövid ideig látogathatta a göttingeni egyetemet. Élete nagy részét Hajdú és Bihar megyében, valamint Érmelléken töltötte. Nagyszalonta, Nagyvár, s végül Szalacs lelkésze lett. Élete Deb-

recen vonzásában telt. Id. Révész Imre a valóságos költők élvonalába helyezi. A mai énekeskönyv is még 23 énekét tartja számon. Mivel jól ismerte az emberi lét alapitkait, minden nemzedéket megszólít.

Már tanított is a debreceni kollégiumban teológiát, filozófiát, ám kantianus lévén nézetkülönbségek keletkeztek a tanárok között, ezért inkább gyülekezeti lelkész lett.

Vajon milyen ember és milyen gyülekezeti lelkész lehetett? Ez énekeiből tudható meg (bár néhány prédikációs kötetét jegyzi a lexikon). Ő nem csak népét ismerte, de tudta, hogy milyennek kell lennie a jövő reformátusságának! Komolyan vallotta: az élet minden kérdésében „Solut Christus”, azaz Jézus Krisztus áldozata és tanítása a megoldás.

Énekei – ma is gyakran énekeljük ezeket istentiszteleteinken (bár magányosan is énekelnék őket...) – zömmel rövidiek. Az Ige befogadására készítene fel. Pl.

153. „Ó, mely boldog ember az, ki téged élő, egy Istent megismerhet...” Megkockáztatjuk: a mai globális világválság sem „gyűrűzhetett” volna be, ha e rövid ének határozta volna meg közgondolkodásunkat, társadalmi viszonyainkat...

154. „Úr Jézus, mely igen drága a te Igédnek világa...” A racionalizmus fénykorában ő a jövő útját jelöli meg. Sajnos ehelyett az átlag-reformátusság a „vallás magánügy” ópiumát szívta be. (Szexuális aberrációk a tv képernyőjére valók. Hitről beszélni szeméremérettés...)

156. „Úr Isten, mi sok szükségét érezvén körülöttünk, segedelem-kérés végett e szent helyre feljöttünk.” (Hajdan kapáját, kaszáját a templom falának támasztva tízperces reggeli könyörgésre tért be a mezőre induló. A térsz-világtól kezdve a korcsma lett a napkezdés kiinduló pontja.) Pedig a Biblia sokszáz alkalommal mondja el, hogy ki az, aki boldogul! Korunk embere legfeljebb gazdagodik, de nem boldogul. (Az éneklő református tudja, a halottas ingnek nincs zsebe!)

283. „Adj vidám órákat, ha nekünk azt jónak látod. Békességes tűrést, ha vessződet ránk bocsátod. Ha több esztendőt nem számálunk, Add, hogy legyen boldog halálunk.”

Tanuljuk meg újra énekelni. Énekeljünk otthon sokat gyermekeinkkel együtt – lehetőleg már születésük előtt 9 hónappal. (Kodály) Ne az örvongó, elmeigógyintézetbe utalandó, agyontetovált ordító celebek és ezekhez hasonlók legyenek életük meghatározói – drága pénzért –, sőt, inkább nekik is vásároljunk énekeskönyvet útmutatónak.

Dr. Papp Vilmos

KÖVESPATAKI LÁSZLÓ

A Magyar Televízió mostanában folyamatosan bemutatja – az általa már a múlt században vetített – „Derrick” c. krimisorozatot. Annak idején (a múlt rendszerben) ui. nem mutatták be a teljes sorozatot; amiféle – családon belüli gyilkosságokat bemutató – lélekelemző filmeket napjainkban láthatunk, régebben nem láthattunk. Ezekben a filmekben a jelenkori családok belső feszültségei, problémái, gondjai mutatkoznak meg, s okozzák a tragédiákat.

Arra gondoltam, hogy a mai magyar családok élete, helyzete, feszültségei már hasonlóak ahhoz, amilyen a múlt századi németeké volt, s ilyen értelemben érdemes elgondolkodni rajtuk! Különösen felgyeltem (s magamban háborogtam) egy

NYITOTT SZEMMEL

Szülői felelősség

olyan történeten, amelyben egy idős édesanya lelövi saját – köztörvényes bűnözővé vált – középkorú fiát. A férfit, akinek gonoszságán az „anyuka” fel van háborodva, valóban sötét lelkű, gátlástalan gazemberként ismerjük meg a filmben. Mi hát akkor a felháborító?... Én azon döbbszemtem meg, hogy az anya egyáltalán nem a saját felelősségével (s ezáltal saját bűnével) kerül szembe, amikor fia tetteit látja?! Nem ő nevelte fel ezt az embert? Mit tett azért, hogy fia ne a bűn útjára lépjen? Egyértelműen úgy ítéli meg fiát, mint egy idegent, s nem úgy, mint az ő életének részét!

Értékelhetnénk ezt a történetet úgy is, hogy egyszerűen nem reális; egy édesanya féltőn szereti gyermekét akkor is, ha netán kétségbe esik gonoszsága miatt, s még ak-

kor sem ölné meg, ha az az ő életére törtene... Nos, én ma már lehetségesnek tartom ezt is, ha nem is gyakori esetként... Az ilyen anya minden bizonnyal a modern liberális pedagógia tanításának megfelelően nemhogy kemény kézzel nem nevelte, de nevelni meg sem kísérelte fiát, aki mindig azt tehette, amit akart. Anyja pedig – külső szemlélő gyanánt – csak kesergett azon, hogy fiának mindig újabb és újabb gonoszságok jutnak csak eszébe.

El tudom képzelni ezt a folyamatot, miután ma már hazánkban is terjed a liberális nem-nevelési „pedagógia”, a gyermekek szabadjára engedése. Az ismertett film – kimondatlanul – ennek keserű gyümölcseit illusztrálja!

Az emberkép

Hitvallásunkban ezt olvassuk: „Valljuk pedig, hogy az ember egy személyben két különböző valóságból áll, mégpedig halhatatlan lélekből, amely a testtől megválva sem nem szunnyad el, sem nem pusztul el; és halandó testből, amely azonban az utolsó ítéletkor halottaiból fel fog támadni, hogy azután az egész ember vagy életben vagy halálban maradjon meg örökké” (Második Helvét Hitvallás, VII. fejezet).

Ezzel szemben teológiai katedráinkon professzorok szájából elhangozhat a lélek haláláról szóló tanítás, amelyet egyébként hitvallásunk így minősít: „Eltétünk mindenkit, aki kigúnyolja vagy körmönfont érvelésekkel kétségbe vonja a lélek halhatatlanságát, vagy azt állítja, hogy a lélek elszunnyad, vagy része Istennek” (Második Helvét Hitvallás, VII. fejezet).

Elterjedt az ember hármasságáról (test, lélek, szellem) szóló tan is. Ezeknél azonban sokkal súlyosabb tévtanítás az, amely tagadja az ember eredendő bűnét, annak következményét, az emberi természet totális romlottságát, és azt tanítja, hogy minden emberben van valami jó. Ezért képes arra is – mondják –, hogy megváltozzon. Képességét ezért a szabad akarat adja, és választhatja a jót is. Nemrég épp egy zsinati tisztséget betöltő személy tett ilyen irányú megállapításokat.

Ezzel szemben hitvallásunkban ezt olvassuk: „Az pedig ismeretes, hogy az akarat vezére az értelem vagy ész. Minthogy pedig

a vezér vak, világos, hogy mennyire jut el az akarat. Ezért a még újjá nem született embernek nincs semmi szabad akarata a jóra, nincs semmi ereje a jó véghezvitelére” (Második Helvét Hitvallás, IX. fejezet).

A témában való tájékozatlanság következménye az, hogy kevesen hirdetik az újjászületés szükségességét. Ha az embernek szabad akarata van, akkor saját üdvösségét is kezében tudja tartani. Megszerezheti vagy elveszítheti azt. Ez a tévtan pedig a kegyelmi kiválasztás bibliai tanítását veti el, amelyet hitvallásunk így fogalmaz: „Isten szabadon és ingyen kegyelemből, minden emberi tekintet nélkül öröktől fogva elrendelte vagy kiválasztotta azokat a szenteket, akiket üdvözíteni akar Krisztusban, Pál apostolnak ama kijelentése szerint: Isten kiválasztott minket Őbenne a világ teremtése előtt (Ef 1,4)”

(Második Helvét Hitvallás, X. fejezet).

A Biblia kegyelmi kiválasztás tanát elvető vagy meggyengítő arminianizmus tulajdonképpen Isten dicsőségét lopja meg, miközben az emberi akaratot és autonómiát felmagasztalja.

* Részlet Sipos Ete Álmos: „Szent megújulásért és békéért eped” – A földi egyház küzdelmei című könyvéből (Ébredés Alapítvány, Pécel, 2015)

Presbiteri küldetés a reformáció szellemében

DR. TÓTH JÁNOS

Ezzel a címmel került sor a MRPSz Békés Megyei Területi Szervezetének ez évi második konferenciájára 2016. október 22-én a békéscsabai református templomban mintegy 110 fő részvételével. A témaválasztásnak kettős célja volt: a reformáció jubileumára készülve felhívni a figyelmet a 2017-ben esedékes presbiterválasztás felelősségére. A határon túli kapcsolatok működtetésének jegyében a nyitótárgyat szolgálataira *Rákosi Jenő* székelyhídi lelkipásztort, az Érmelléki Egyházmegye esperesét kértük fel. Az alapige a 2Timóteus 3,1-9 és 4,5 verse volt, melyeknek magyarázatában az igehirdető kifejtette, hogy a leírt korrajz számunkra is világos útmutatással szolgál: bátorít, útbaigazít, hitfejlődésünknek irányt szab. Légy józan mindenben, ami azt jelenti, légy stabil, és így mentes tudsz lenni minden lelki és szellemi ráhatástól. Annak ellenére kell elszenderedni a bajokat, hogy nem szeretünk szenvedni. Tudomásul kell venni, hogy a Krisztus-követő élet megaláztatással, kigúnyolással jár a mi korunkban is. Az evangéliumot életünkkel kell hirdetni – Krisztust kell felmutatni környezetünkben, ami mindannyiunkra bízott és ami mindannyiunktól számon kérik. Szolgálatunkat teljesen be kell tölteni a kapott különböző talentumokkal, önzetlenül és örömmel. Nyitott szív és nyitott élet szükséges a lehetőségek felismeréséhez, s ez ad reményt, hitet és készséget a szolgálat végzéséhez.

Katona Gyula esperes köszöntőjében megerősítette a konferencia témájának aktualitását, a tisztújításra való időbeni felkészülés fontosságát, és a Római levél 14,7-8 verseinek üzenetével bízta a résztvevőket az Úrnak szentelt élettel való szolgálatra.

Az első előadásban *Dr. Huszár Pál* főgondnok, zsinati elnök a presbitériumok magyarországi megalakulásának történeti bemutatása keretében hangsúlyozta a presbiter életpéldájának fontosságát, melyen keresztül vonzóvá lehet tenni a keresztyén életformát. A presbiteri szolgálatban elsődleges feladat a lelkipásztorral való korrekt együttműködés: „a gyülekezet kocsijának egyirányba való húzása”. Ebben az egyetértésben működhet tanácsadó testületként a presbitérium, és tapasztalhatjuk meg a kollektív vezetés előnyeit. Felhívta a figyelmet a református közéletiség ma is érvényes aktualitására: mindnyájunk számára érvényes a missziói parancs – szabad és kell megszólalnunk! Nem egyforma talentumokat kaptunk, de forgatnunk kell, amit kaptunk és amire kaptuk. Tudnunk kell, hogy az Úristen soha nem állít olyan feladat elé, amit az Ő segítségével meg ne tudnánk oldani. Tekintsük kitüntetésnek, hogy Isten munkatársai lehetünk mások lelki életének gondozásában és lelki üdvének előmozdításában. A presbiterválasztásra készülve feladatként és biztatóként hangzott el: Tudjuk és merjük elkérni a segítséget, merjük elvállani a feladatot, merjük odaszánni magunkat, és ne feledkezünk meg önmagunk állandó megújításáról.

A második előadás arra az izgalmas kérdésre kereste a választ, hogyan szolgálhatja a presbiterválasztás a gyülekezet öntudatra ébredését. Az előadó hitelességét saját gyülekezetének közel két évtizedes története igazolta, hiszen az idő alatt az alig működő dél-balatoni, szőládi közösségből az élet sokszínű jeleit mutató, az egész tele-

pülésen pozitív és meghatározó szerepet betöltő, folyamatosan növekvő és lelkileg fejlődő egyházközség vált. A bevezetőben Hajdú Zoltán Levente lelkipásztor utalt Kálvin megfogalmazására, aki szerint a helyi gyülekezet önmagában befejezett egyház, amelyben mi vagyunk az építő elemek, az élő kövek, és a közösség kohéziós erejét a lelkiség, a lélek szerinti otthonosság hivatott biztosítani. Annak a kérdésnek a megválaszolása volt a cél, hogy milyen eszközökkel lehet a lelki építés elveit a gyakorlatban hatékonyan alkalmazni – különös tekintettel a presbiterválasztásra. Hangsúlyozta, hogy ez a folyamat értékes közösségszervező lehetőség, melyben a gyülekezet aktivizálódhat, s ennek eredményeként a megválasztott presbitériumot sajátjának fogja érezni. A gyakorlati lebonyolítás fontos része, hogy a gyülekezeti tagok egy *szerkesztett kérdőív* felhasználásával

véleményt mondhatnak a presbiterek elvárható legfontosabb tulajdonságairól, melyeket kiegészítenek a biblikus és egyházi elvárásokkal, és az összeállított feltételekről összeállított követelménysort – mint vállalást – a jelölteknek alá kell írni, ami egyrészt jelöltségüket véglegesíti, másrészt megválasztásuk esetén a kötelezettségek számon kérhetővé válnak. Ezzel a módszerrel erősödik a jelölés és a választás során a közösségi fele-

lősség, és reális esélye van annak, hogy a megválasztott presbitérium a gyülekezet lelki házzá építésében meg tud felelni küldetésének. A szőládi gyülekezetépülés eredményei mindenképpen igazolják az előadó gondolatait.

A konferencia keretében ünnepi közgyűlésre is sor került, melynek során a megjelent határon túli szervezetek képviselői mondták el köszöntésüket. Nagy örömünkre az együttműködésben eddig is résztvevő 4 egyházmegyei szervezet (Érmellék, Arad, Kolozsvár, Koltaszeg) mellett a Királyhágómellékről további 3 egyházmegye (Bihar, Szilágysomlyó, Szatmár) küldötteit is üdvözölhettük. A Békés megyei területi szervezet elnöksége Emléklapot adott át *Venter Miklósnak*, a Királyhágómelléki Presbiteri Szövetség főtitkaraként és az Aradi Egyházmegye szervezetének elnökeként eltöltött ciklusokban kifejtett aktív együttműködéséért. Maradandó zenei és lelki élményt jelentett a résztvevőknek a vendéglátó gyülekezet kórusának magas színvonalú szolgálata *Hajtnan Ildikó* karnagy vezetésével.

A rendezvény végén az időpont aktualitására tekintettel tisztelgő koszorút helyeztünk el az 56-os forradalom idején Békéscsabán szolgáló, és onnan méltatlanul eltávolított *Koppányi Gyula* lelkipásztornak a parókia falán levő emléktáblájánál, ahol a Himnusz közös elénekklésével zárult a konferencia.

Hálás köszönet illeti a szervezésben, rendezésben és a vendéglátásban segítséget nyújtó gyülekezeti tagok és presbiterek szolgálatát, és az egyházmegye ez alkalommal is megtapasztalt együttműködését és támogatását a közös ebéd feltételeinek biztosításában.

Jó reménységgel vagyunk a meghallott üzeneteknek és a megtapasztalt áldásoknak mind a reformáció 500 emlékünnepeinek, mind a presbiterválasztásoknak az előkészítésében és a gyülekezetek lelki építésében való hatékony felhasználását illetően. Így tudunk megfelelni Pál apostol minden korban érvényes kérésének, ami a konferencia mottója volt: „*Éljetek méltóan ahhoz az elhíváshoz, amellyel elhívtatok.*”

Kisrégiós hegyközi presbitertalálkozó és képzés

TÓTH ZSIGMOND

A jákóhodosi református templom harangjainak hívogató szavára vonultak be a templomba 2016. október 15-én délelőtt hét református egyházközség képviselői, lelkipásztorok, főgondnokok, gondnokok, presbiterek, hogy az áhítatot és előadásokat követően beszámolhassanak egymásnak az elmúlt egy évben történekről gyülekezeteikben. Javaslatokat, megoldásokat terjesszenek a jelenlévők elé a gyülekezeteink, református közösségeink építésére, de nem utolsó sorban megoldást találjanak fiataljaink visszacsábítására templomainkba.

Az együttlét *Papp Csaba* jákóhodosi lelkipásztor áhítatával vette kezdetét, aki igemagyarázatát a Bírák könyve 7,1-8-ra alapozta.

Az áhítatot követően elsőként a házigazda lelkipásztor köszöntötte a több mint ötven presbitert, majd *Tóth Zsigmond Béla*, a Bihari Református Egyházmege Presbiter Szövetségének jegyzője, a rendezvény moderátora, köszöntötte a jelenlévőket és ismertette a találkozó programját, majd felkérte *dr. Tóth Jánost*, a Magyar Református Presbiteri Szövetség Békés Megyei Területi szervezetének elnökét az előadás megtartására.

A nagy érdeklődéssel várt előadás címe: „Mit jelent presbiternek lenni a XXI. században” volt, kivetítéssel egybekötve.

Az előadó előadásának elején egy ma is nagyon aktuális Ravasz László idézetet mutatott be, amelyet a püspök 1922-ben írt: „...a presbitereket kell hivatásuk magaslatára emelni ... ki kell képezniünk az új presbiter típust, aki az egyház anyagi és szellemi ügyeinek hivatott és felelős őrállója. Imádkozó, bizonyágtévő, missziói munkát végző presbiterekre van szükség... Azért biztatom munkatársaimat, hogy presbiteri konferenciákat tartsanak, a presbiterek nevelésének ügyét tegyék legfontosabb programjukká” – szözl az idézet.

Az előadó nyolc fontos elvet és gondolatot fogalmazott meg a XXI. század presbiterének szolgálatában: 1. a *folyamatos reformáció* elve, 2. az *empátia és tolerancia* elve, 3. a *szellemi áldozatvállalás* elve, 4. a *belső elhívás* elve, 5. a *konstruktív vezetői együttműködés* elve, 6. a *„lelki egészségvédelem”* elve, 7. a *hitre alapozott optimizmus* elve és 8. a *visszatükröződés* elve, amelyeket külön-külön meg is magyarázott.

Ha összefoglaljuk az előbbi magyarázatokat, akkor elmondhatjuk, hogy a 21. század presbiteré hűséges a reformáció elveivel, nem megalkuvó, de megújulásra kész, nyitott, empátikus és befogadó. Felismeri személyes küldetését, felelősségteljes önismerettel fogadja el szolgálatát. Fontosnak tartja a szellemi áldozatvállalást, az ön-

zetlen együttgondolkodást. Konstruktív együttműködéssel támogatja lelkipásztorának munkáját, melyben tudatosan gyülekezetvezetői felelőssége. Betartja a lelki egészségvédelem szabályait, mely szolgálatának minőségét biztosítja és hatékonyságát javítja. Isten ígéreteiben bízva, imádkozó lélekkel, optimistán tekint a jövőbe.

Az előadást követően megbeszélést tartottak az előadás témája kapcsán, ahol sok kérdés, hozzászólás, megjegyzés hangzott el.

A konferencia második részében, Tóth Zsigmond, a Bihari Református Egyházmege Presbiteri Szövetség jegyzője tartott összefoglalót az egyházkerületi nyári konferenciáról, amelynek központi témája a II. Helvét Hitvallás volt, ezt követően bemutatkozások, javaslatok hangzottak el. A javaslatok többsége arra vonatkozott, hogyan lehetne a fiatalokat még közelebb vonzani a református egyházhoz. Sok pozitív tapasztalat és javaslat hangzott el, ezért a jövő esztendő tavaszán és őszén a konferenciák egyik témája foglalkozhat a fellevert kérdéskörrel.

Jövőre, azaz 2017 tavaszán, április 22-én a Hegyközi Presbiter Találkozót-képzést a hegyközújlaki presbiterek, gyülekezet vállalta magára, míg az őszi konferencia 2017 október 14-i megrendezését a szentjobbiai vállalták. Ezért is figyelemre méltó, mert Szentjobb és Hegyközszentmiklós az Érmelléki Egyházmegehez tartozik, így akár bővíthető is az együttműködési kapcsolat nemcsak presbiter szövetségi szinten.

A több mint négyórás együttlét szeretetvendégséggel ért véget, amelyen a jelenlévők beszélgettek, ismerkedtek, barátkoztak, hiszen minden hasonló összejevetelnek közösségformáló és építő jellege van.

KÖSZÖNET ÉS KÉRÉS

Szövetségünk ezúton is köszönetet mond mindazoknak, akik 2015. évi személyi jövedelemadójuk 1%-ával Szövetségünket támogatták. Ez 2016-ban 90.857 Ft bevételt jelentett, melyet a tagjainknak kiküldött levelek postaköltségeire használtunk fel. Kérjük kedves Testvérünket, hogy 2017-ben – amennyiben a 2016. év vonatkozásában adófizetési kötelezettsége áll fenn és Szövetségünket kívánja támogatni – az adóbevallással együtt kitöltendő rendelkező nyilatkozaton, a társadalmi szervezetek számára felajánlható sja 1% sorába írja be

„A kedvezményezett neve: **MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG**
A kedvezményezett adószáma: **19675039-1-43**”

Együttal kérjük, hogy a másik, e célra rendelkezésre álló nyilatkozaton az egyházaknak felajánlható összeggel a **MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ**-at szíveskedjék támogatni. A kedvezményezett technikai száma: **0066**

Papír alapú bevallás esetén a borítékot ne felejtse el leragasztani és a leragasztásnál aláírni. Mind magunk, mind egyházunk nevében ezen adományát is nagyon szépen köszönjük.

Kárpát-medencei presbiterkonferencia Kárpátalján

A Kárpátaljai Református Egyház Diakóniai Központja adott otthont október 22-én annak a konferenciának, melyre a Kárpát-medencei Presbiteri Szövetségek vezetői jöttek el, hogy beszámoljanak az elért eredményekről, tervekről, s hogy együtt gondolkozzanak a jövőről.

A vendégeket a házigazdák nevében Nagy Béla főgondnok üdvözölte, majd Iván Gusztáv búcsúi lelkész áhítatát követően az öt együttműködő szövetség közül a jelen lévő négy (Felvidék nem tudta képviseltetni magát) beszámolt az eddig elévített munkáról. A Magyar Református Presbiteri Szövetség javaslatára döntöttek egy Együttműködési Tanács megalakulásáról, megbeszélték a 2017-es év programjavaslatait, költségvetési kérdéseit, majd Tóth László, a Nagyberegi Református Líceum lelkészigazgatója tartott záró áhítatot.

(Forrás:

<http://refua.tirek.hu/hir/mutat/51040/>)

reformatus.com.ua
Kárpátaljai Református Egyházkerület

Karácsonyi ima Erdélyből

Köszönöm neked, mindenható Istenem, hogy úgy szeretted ezt a világot, és benne engem is, hogy egyszerűen Fiadat adtad értünk. Köszönöm Atyám, hogy megkönyörültél ezen a nyomorult, sötétségbe fordult világon és elküldted Jézust,

hogy kimentsen minket e jelenvaló gonosz világból. Köszönöm, hogy olyan mélyre hajoltál, amilyen mélyre süllyedtünk. Köszönöm Istenem azt a nagy-nagy szeretetet, hogy nem sajnáltad és nem féltetted Őt, hanem elküldted, s odaadta magát értünk, helyettünk és miattunk a golgotai keresztre. Dicsőítelek ezért és kérlek, segíts, hogy megnyíljon a szemünk és meglássuk karácsony titkát: mennyire szerettél minket. Szeretném, Uram, hogy szüless meg bennem, amiként Betlehemben, valóságosan. Te elfogadtad azt az istállót is, hiszem, hogy engem is elfogadsz és megszenteled az én életemet is. Nagy irgalmassággal jöttél hozzánk és közénk, hogy bűneinkre bocsánatot nyerjünk és vezesd lépteink a békesség útján. Áldunk és dicsőítünk a karácsony csodájáért. Testté lettél, lakoztál közöttünk, és azután meghaltál értünk, hogy örök életünk legyen. Szenteld meg, kérlek ünnepünket és ünneplésünket és erősítsd meg a veled való közösséget. Ámen.

Adventi ének

Szállj, szállj magasra, szíveink reménye,
Vezess el minket Jézusunk elébe.
Ragyogj előttünk fénynek oszlopával:
Szent biztatással.

Hogy jó az Isten, ráüt a viharra,
Vidám szívárványt szó a borulatra.
Ígéje napfény, az ragyog felettünk,
Mit félne lelkünk?

Óh jó az Isten, a mi sziklavárunk,
Nem tart soká már bűnben bujdosásunk.
Az ígéretnek földjére érkezünk,
Jézus az nekünk.

Ó lesz a váltság élet-birodalma.
Változz' öröme szívünk aggodalma.
Az elhagyottnak lesz már pártfogója,
Oltalmazója!

S lesz, lesz hitünknek diadalma, teljes,
Atyánk az Isten, irgalmas, kegyelmes.
A szeretetnek fényes napja jó fel
Idvezítőnkkel!

Szállj hát magasra, szíveink reménye,
Vezess el minket Jézusunk elébe.
Elsírni könnyünk' édes örömkben,
Szeretetünkben!

Szabolcska Mihály

Felvértetni a presbitereket

BAGDÁN ZSUZSANNA

Három féléves presbiterképző tanfolyamot szervezett a Vértesaljai Egyházmegye a jövőre aktuális presbiterválasztás előtt, amelynek első féléve május 29-én zárult le. A havonként egy vasárnap délutáni alkalmon eddig Sóskuti Zoltán, Zsengellér József, Pecsuk Ottó, Füstli-Molnár Szilveszter és Bogárdi Szabó István tartott előadást a presbiteri hivatás bibliai alapjairól, ó- és újszövetségi, valamint dogmatikai alapismeretekről és a hitvallásokról. (Forrás: Reformátusok Lapja, 2016. jún. 12.)

A „prezbiterre” válás folyamata

– Gyülekezeteink életének Achilles-sarka a presbitériumok ügye – véli Hős Csaba felcsúti lelkipásztor, a képzés egyik szervezője. Mint mondja, két véglet létezik: vagy a lelkipásztort irányítják, dirigálják, zsúrizik, „alkalmazták” a presbiterek, vagy a lelkipásztorok irányítják mintegy kiskorúságban tartva a presbitériumokat. Alig van olyan egészségesen működő gyülekezet, ahol mellérendelt, partneri viszonyban, jó hangulatban, hatékonyan és áldásosan működnének a presbitériumok. A szociológiai háttérből következik, hogy a városi gyülekezetek talán jobban állnak e téren. Ez a helyzet sok mindenel magyarázható, de az okok között ott van a presbiterképzés hiánya is. – Magam voltam tanúja annak a szomorú esetnek, hogy egy gondnok a presbiterségről beszélt egy gyülekezet nyári gyerektáborában. Miután kiállt a táblához, felírta oda a presbiter szót „zs”-vel, majd sok rendbeli sületlenség elsorolása után konfirmálásra buzdította a gyermekeket, mondván, hogy az a záróvizsga, aminek letétele arra kell, hogy valaki presbiter lehessen. Talán nem mindenütt ilyen válságos a helyzet, de mindenképpen nagy a káosz a fejekben és gyökerekben, így kulcskérdéssé vált valamilyen módon hozzányúlni a presbitériumainkhoz a megyében. Sokakkal beszélgetve érett meg ennek a képzésnek a gondolata, a Vértesaljai Egyházmegye elnöksége pedig felkarolta az ügyet, sőt minden lehetséges anyagi és erkölcsi támogatást is megad annak szervezéséhez – mondja Hős Csaba.

Ésszel és szívvel

Az egyházmegyében egyéni és sajátos képzési terv született az egyházmegye presbitériumainak és gyülekezeteinek ismeretében. A szervezők széles spektrumú, használható elméleti és gyakorlati ismeretekkel szeretnék gazdagítani a résztvevőket. Ez az oka annak, hogy a képzés ideje alatt a klasszikus teológiai diszciplínák – a bibliikumok, a rendszeres és történeti stúdiumok – felől a gyakorlati élet felé haladnak a legfelkészültebb előadók tolmácsolásában. Törekedtek arra is, hogy a képzés rendszeres és kiszámítható legyen, ezért lett a folyamat a három félév, félévenkénti öt, egy teljes délutánt felölelő alkalommal. A tanfolyamban egyszerre hangsúlyos a spirituális, lelki aspektus és az intellektuális, kognitív ismereteket átadni kívánó oldal. Hős Csaba szerint az elmúlt idők egyik legnívósabb, legtöbb embert megmozgató egyházmegyei rendezvénye ez a képzés.

Elpecsételve a szolgálatra

– Az alapvető cél az volt, hogy presbitereinket hozzásegíthessük azon ismeretek megszerzéséhez, amelyek nélkül elképzelhetetlen szolgálatuk végzése. Emellett természetesen megerősödő református identitást is szeretnénk formálni, hitvallásos presbiteri attitűdöt is kívánunk alakítani. Kimondott célunk, hogy a következő tisztújítás alkalmával megfelelő készségekkel és képességekkel megáldott, alapvető ismeretekkel felvértezett presbiterek álljanak majd megyénkben szolgálatba – mondja Hős Csaba. A résztvevők minden alkalmon

pecsétet és aláírást kapnak a részvételt igazoló füzetükbe, ugyanis az egyházmegye ajánlást fogalmazott meg, amely szerint a következő tisztújításon indulóknak részt illene-kellene venniük bizonyos számú alkalmon. Így nemcsak a gyakorló presbitereket látják szívesen, hanem azokat is, akik esetleg a következő választás alkalmával elfogadnák a presbiterre jelölést, vagy – minden hivatalos tisztelet mellett is – kurrens ismeretekkel felvértezve kívánnak gyülekezeti életének aktív tagjaivá válni.

Tanulni vágnak

Az eddigi alkalmakra száz-száznegyven fő látogatott el Lovasbényébe, Rácalmásra és Alapra. – Kiváló előadókat hallgathattak a résztvevők, megismerhették egymást és egymás gyülekezeteit is. Azon pedig nem háborgunk, hogy van egy-két gyülekezet az egyházmegyében, amelyeknek presbitereivel még nem találkoztunk. Az már szomorúbb, hogy ezek az urak és hölgyek mint a bölcsek kövének birtokosai a tisztújításnál majd önként jelentkeznek a presbiteri tisztségre, a tanulásra való vágy és a taníttatásra való hajlam nélkül – teszi hozzá Hős Csaba. – Ha bármely tisztségviselő és szolgák dilettantizmusa, ostobasága kárára van a gyülekezeti életnek, akkor lehetetlenség, hogy a megszerzett tudás, mélyülő elköteleződés ne hason pozitívan gyülekezeteink életére. Ebben a hitben tesszük a dolgunkat. Nyilván konkrétumokat majd később lehet mondani a képzés hatásairól. De ha csak egy ember is akad, aki ezentúl nem „zs-vel” írja a presbiter szót, aki tudja majd, hogy a presbitérium nem a pap zsúrizáséért gyűlik egybe, aki elköteleződik a szolgálatban, aki elkezd egy kis teológiát olvasni, akkor már megérte a képzésbe fektetett pénz, idő, és az érte elhangzott ima.

Együtt szolgálva

– Az egyházmegyében külön csapat foglalkozik az ifjúsági misszióval, és a presbiterképzőt is erre alkalmas emberek tartják kézben. Nagy lehetőség, hogy megyénkben teológiai professzor és volt főiskolai tanár is szolgál – véli Hegedűsné Erdődi Judit sárszentmiklósi lelkipásztor. Hozzáteszi: fontosnak tartja a presbiterképzőt, mert a presbiterek szolgálatára, aktivitására egyre nagyobb szükség van a gyülekezetekben. – Valaki megkérdezte, hogy vagyok. Azt mondtam, nem panaszkodom, mert tegnap beszélgettem egy lelkész társsammal, és neki is bőven van dolga. „Igen, mert három helyett kapáltak” – hangzott a válasz. Kellenének még kapások. Azt gondolom, hogy a presbiterek ilyenek lehetnének a lelkészeik mellett. Ezért nagyon kell a presbiterképző. Továbbá azért is, mert mi az Ige egyháza vagyunk. A hit fontos része az ismeret. Mindenkinek az a jó, ha minél többet tudnak a híveink, a presbitereink, mert akinek van ismerete, azt nehezebb megtéveszteni – mondja a lelkész asszony.

Megszentelve a nyugalom napját

Hegedűsné Erdődi Judittal együtt többen voltak, akik először a május 29-i alapi alkalmon vettek részt, a megyében ugyanis nagyok a távolságok, és a szórványistentiszteletek is vasárnap délutánra esnek. Azonban, mint a lelkész nő mondja, a sárszentmiklósi gyülekezet gondnoka eddig az összes képzési napon részt vett, egyszer egy presbiter asszony is elment vele. – Mind a ketten nagyon pozitívan nyilatkoztak minden alkalom után. Jól érezték magukat, hasznosnak találták az előadásokat. Én nehezen jutok el vasárnap, de jónak tartom a vasárnapi időpontot, mert méltó megszentelése a nyugalom napjának. – Jó volt ennyien együtt lenni. Hasznos gondolatokat halottunk. Én lelkészként is úgy jöttem haza, hogy gazdagodtam – fűzi hozzá Hegedűsné Erdődi Judit.

(Folytatás a 14. oldalon)

Az első magyar református nemzeti zsinat: Szatmárnémeti 1646

Ebben az évben van 370. évfordulója az 1646-ban Szatmárnémetiben tartott első magyar református nemzeti zsinatnak. A zsinat jelentősége abban állt, hogy az egész erdélyi fejedelemség református egyházának lelkészei részt vettek rajta, tehát az Erdélyi, Tiszántúli egyházkerület és az előző évi Linzi békében I. Rákóczi György részére a Habsburgoktól átadott hét vármegye (nagy részt a későbbi Tiszáninnen) egyházának képviselői. Noha a szatmárnémeti zsinaton a dunántúli és dunamelléki lelképásztorok az ország három részre szakadása miatt nem vehettek részt, mégis ezek az egyháztestek is sok esetben a zsinat rendelkezéseit összegző ún. *Geleji-kánonokat* tekintették kiinduló pontnak. Ehhez mérhető országos zsinat csak 1791-ben Budán ült össze legközelebb, amelyen a dunántúli küldöttek részt vettek már, de az erdélyiek nem, az országrész külön igazgatása miatt.

A zsinatot I. Rákóczi György erdélyi fejedelem hívta össze és a nem sokkal korábban megválasztott tiszántúli püspök, *Geleji Katona István* vezette.

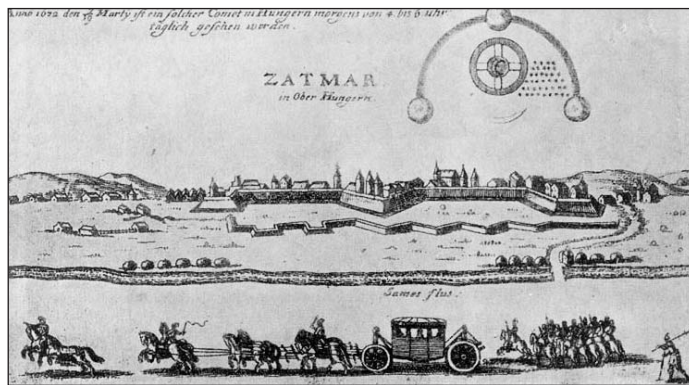
A zsinat összehívásának legfőbb oka a puritán eszmék hazai térnyerése volt, melyet az Angliában tanult lelkészek hirdettek *Tolnai Dali János* vezetésével. A puritán lelkészek célja a reformáció befejezése volt, azaz az egyházi élet megtisztítása a katolikus maradványoktól. Emellett nagy hangsúlyt fektettek az egyházfegyelmre, a személyes kegyességre és a személyes bibliaolvasásra és bibliaolvasó, imádkozó közösségek megszervezésére. A puritánok szorgalmazták az egyházközségek vezetésének a megújítását is a helyi presbitériumok megszervezésével, melynek bárki tagja lehetett volna nemtől, rangtól függetlenül. Ugyan 1617-ben Pápán megkezdte működését az első egyházközségi presbitérium, s ezt a rendszert *Kanizsai Pálfi János* immár püspökként 1630-ban az egész Dunántúlra kiterjesztette, mégis Magyarország többi részén és Erdélyben a zsinat idején az egyházközségeket vagy a városi tanács vagy a falu bírása és esküdteji irányították a földesúr beleegyezésével. A presbitérium ezzel szemben egy, a világi hatóságtól független egyházi testületként igazgatja az egyházközséget, ami egyúttal azt is jelenti, hogy a lelképásztor munkáját nem egyedül kell végeznie, hanem világi szolgatársak, azaz presbiterek állnak mellette. I. Rákóczi György fejedelem és Geleji püspök célja a puritán mozgalom visszaszorítása volt. I. Rákóczi György a presbitériumokban a nemesség és a fejedelem egyházi befolyásának gyengülését látta. Továbbá az abban az időben folyó angol polgári forradalomban a király legfőbb ellenségei a presbiteriánusok voltak, s a fejedelem tartott attól, ha enged a presbitériumok kérdésében, Erdélyben is hasonló forradalom következik be. A szatmárnémeti zsinat előtt egy évvel a tokaji egyházmegyei zsinat már eltiltotta Tolnai Dali Jánost a lelkészi szolgálattól. Az újítások vezéregyénisége ezt követően sajátos módon a fejedelem udvari lelkésze, *Medgyesi Pál* lett. Legsürgetőbb feladatnak a presbitériumok felállítását tartotta, azonban Tolnai Dalinál mérsékeltbb módon. Azonban a szatmárnémeti zsinat lefolyására és végzéseire nem tudott komoly befolyást gyakorolni. A zsinat határozataival visszaszorította a puritán megújulást hirdető lelkészeket.

A szatmárnémeti zsinat végzései részletesen szabályozták a lelkészek életét, szolgálatát, a sákramentumok kiszolgáltatását, és útmutatást adtak az egyház belső életére nézve. Ezek meghatá-

rozták a református egyház belső életét az utána következő másfél évszázadban. A zsinaton – az idő rövidségére való tekintettel – Geleji Katona Istvánra bízta a zsinat végzéseinek végleges megszövegezését és kiadását. A zsinat végzésein alapuló ún. *Geleji-kánonokat* az erdélyi országgyűlés is elfogadta és *II. Rákóczi György* fejedelem 1649-ben szentesítette.

A Geleji Kánonok közül a XCIC. szól a *presbiterekről*. Elismeri a presbitériumok, mint egyházkormányzati testületek létének bibliai megalapozottságát és elvi hasznosságát. Mégis ezek felállításának lehetőségét a magyarországi társadalmi viszonyok közepette nem tartotta időszerűnek. A gyakorlati megvalósítását „a mi polgári rendünk különböző okul vetett akadályok miatt, lehetők éppen nem látja”. A lelképásztoroknak ugyanakkor nyitva hagyta a lehetőséget, hogy egyházfegyelmi és peres ügyek elintézésére alkalmasszerűen néhány „értelmes és becsületes” polgárt maguk mellé vegyenek.

A szatmárnémeti zsinat után a presbitériumok törekvése minden bizonnyal elhalt volna, ha az ügy nem talál I. Rákóczi György fejedelem felesége, *Lórántffy Zsuzsanna személyében elkötelezett pártfogóra, aki később saját fiával, II. Rákóczi György erdélyi fejedelemmel is szembe helyezkedett a presbitériumok érdekében*. 1649-ben Lórántffy Zsuzsanna visszaköltözött sárospataki birtokára és udvarába meghívta a puritán megújulás két vezéralakját: Tolnai Dali Jánost a kollégium igazgatójának és Medgyesi Pált udvari prédikátorának. Ettől kezdve a presbitériumok felállításának ügye és az ezzel kapcsolatos küzdelmek súlypontja

átkerült a zempleni egyházmegye, illetve a Lórántffy-birtok egyházaira. A XVII. század folyamán alakultak ugyan egyházközségi presbitériumok, azonban különösen a Tiszántúlon a *Geleji-kánonok* legalább száz évvel visszavetették ezt a folyamatot. A presbitériumok megalakulása a XVIII. században kapott újabb lendületet, elsősorban mint az ellenreformáció elleni védekezés egyik módja. Azonban legtöbb esetben még akkor is óvakodtak a presbitérium, presbiter elnevezéstől, inkább *konzisztóriumnak* vagy *eklézsiái gyűlésnek* hívták saját magukat. A türelmi rendelet után, 1791-ben Budán összeült nemzeti zsinat (ezúttal Erdély nélkül) elrendelte az egyházközségi presbitériumok megalakulását, azonban ennek megvalósulása sok helyen még évtizedekig eltartott.

Ruzsa-Nagy Zoltán
református lelkész, történész

2017-re készülünk: „gonosz reformáció”?

DR. SZILÁGYI SÁNDOR

„Sőt mi magunk is elszántuk magunkat a halálra, hogy ne önmagunkban bizakodjunk” (2Kor 1,9)

A reformáció 500 éves jubileumához közeledve érdemes arra is gondolnunk, hogy az első magyar református és evangélikus prédikátorok mennyit szenvedtek hitükért.

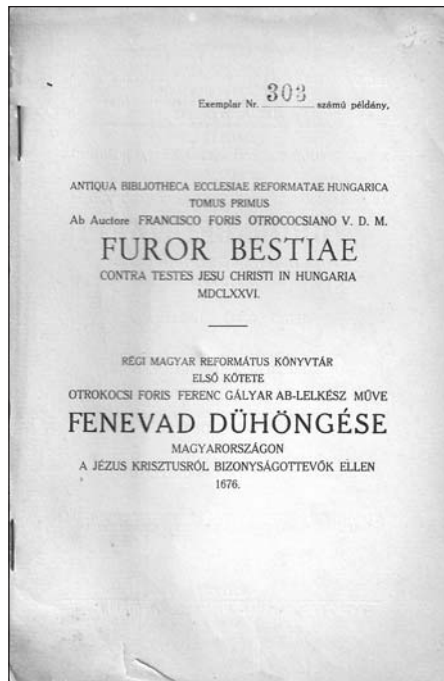
A XVII. században a római katolikus egyház elérkezettnek látta az időt, hogy Magyarországon és Erdélyben visszaszerezze befolyását a lakosságra. Nagy szerepet játszott ebben, hogy a protestáns hit terjedése jelentős bevételtől fosztotta meg a katolikus egyházat. A jobbágyok által fizetett egyházi adó, a tized, amelyet a közbeszéd – a latin „decima” szóból eredően – „dézma” néven emlegetett, nem folyt be az egyház pénztárába. A klérusnak kapóra jött, hogy a Wesselényi-Zrínyi-Franzézán összeesküvés leleplezésével azzal lehetett megvádolni a protestáns prédikátorokat, hogy az összeesküvés résztvevőjeként, de legalább is pártolójaként, hazárulást követtek el. Az a szigor, amellyel a bécsi kormány halálbüntetés, börtön vagy száműzetés útján sújtotta az összeesküvőket, kellő fenyegetést jelentett a prédikátorok számára is. Eljárásukat a jezsuiták sajátosan „reformáció”-nak nevezték.

A XVII. század végén az egyik, gályarabságra ítélt, majd holland segítséggel megszabadított rimaszécsi református lelkes, *Otrokocsi Főrís Ferenc* „Fenevad dühöngése” című latin nyelvű kéziratában jegyezte fel 1676-ban mindazoknak a nevét és szenvedését, akik börtönökbe és gályára kerültek, sőt, olykor életükkel fizettek hitükért. A kéziratban,

amelyet feltehetően egyik rabtársuk, *Kocsi Csörgő Bálint* egészített ki, és amely később nyomtatásban is megjelent „*Furor bestiae contra testes Jesu Christi in Hungaria*” címmel, felsorolja a mártírok és börtönt jártak neveit, akik nem voltak hajlandók katolikus hitre áttérni és akiknek börtönt, rengeteg szenvedést és – egy részüknek – gályarabságot kellett elviselniük. Az idézett mű felsorolásában 26 gályarabságot túlélt prédikátort és iskolaigazgatót (19 reformátust és 7 luteránust), 15 elhunytat, 14 börtönből szabadultat és 3 megszökött testvért találunk. A gályarabok is először börtönben voltak, akiknek szenvedéséről a szerző saját tapasztalata alapján ír. Idézet a könyvből, ahol leírja a rabok szabadulását a bukkari-i börtönből:

„Olyan nagy és rettenetes gyötrelmek között forogtak ugyanis és annyira kifogytak erejükből, különösen pedig az éhség és szájuk kisebesedése miatt, hogy a maguk erejéből semmiképpen nem tudtak a tömlöcből kijönni...”

Mondhatná valaki, hogy *II. János Pál* pápa 1991-ben Debrecenbe látogatva, főhajtással adott tiszteletet a gályarabok emlékművének. A katolikus egyház már boldoggá is avatott három szerzetest, akit protestáns katonák öltek meg, de szóban a pápa csak ennyit mondott: „Ismerem azoknak a prédikátoroknak szomorú történetét, akiket gályarabságra ítélték, s akiknek emléke elevenen él ebben a gyülekezetben. Sok ilyen tragikus eseményt idézhet föl emlékezetünk. Manapság az ilyesmi elképzelhetetlen volna.” (RefLap 1991. szept. 1., 3. oldal). Egyetlen szó sem esett azokról a protestáns prédikátorokról, tanítókról, akik mártírhalált haltak, börtönben szenvedtek, vagy akikre a császári katonák rágyújtották a templomukat. A reformáció teljes történetéhez hozzátartoznak azok a szenvedések is, amelyeket a történelem Atyja reánk mért, hogy megtisztítson és új életre támasszon minket.

Könyvbemutató

Szűcs Ferenc:
Kálvin olvasása közben

Válogatott írások

A kötet Szűcs Ferenc teológiai professzor tizennégy tanulmányát, ill. előadását tartalmazza. Vannak rövidebbek és hosszabbak, van, ami a Képes Kálvin Kalendáriumban jelent meg először, és van, ami jogász egyetemi oktatók előtt hangzott el mint előadás. Egyben azonban megegyeznek: mind lényeges, mindenkit érdeklő kérdéseket tárgyalnak közérthető módon. Több írás is tárgyalja például – különféle összefüggésekben – a predestináció olykor még református embereknek is fejtőrést, nem reformátusoknak meg egyenesen megütközést okozó

kérdését. Mindig időszerű kérdést tárgyal a keresztyén szabadságról (a politikai szabadságról is!) vallott kálvini nézeteiket taglaló írás. Már közvetlenül magyarságunkat érinti a kálvini teológia és a magyar sorskérdések című fejezet. És melyik gyülekezetben, melyik presbitérium számára nem fontos az, hogy mint vélekedett Kálvin a misszió és a diakónia elméletéről és gyakorlatáról? Csak ajánlani lehet a könyv olvasását mindenkinek, de különösen minden református presbiternek, hogy lássa: mennyire időszerűek Kálvin gondolatai (ezzel külön írás is foglalkozik a kötetben!), s hogy kedvet kapjon Kálvin műveinek, legalább az ún. kis Intituciónak az olvasására is.

R. Zs.

Mélységből a magasba

Gulácsy Lajos kárpátaljai püspöktől búcsúzik a református magyarság

D. SZABÓ DÁNIEL

Fájó és mégis különös érzés valakinek a haláláról és temetéséről úgy beszámolni, hogy közben minden leírt szó és megszülető mondat az ő életéről beszél, s már most – a búcsúzásról szóló híradásban is – a reménylett viszontlátás bizonyosságának mennyei sugaraival ragyogja be érzéseinket és gondolatainkat. „Nem tudok rá halott-

ként gondolni, csak úgy, hogy várhatóan és mégis váratlanul most általment az örökkévalóságba, hogy az Úr Jézussal találkozhasson” – mondta csendesen a Nagydobronyi Gyermekeotthon igazgatója, *Katkó László*, míg éppen Gulácsy Lajos püspök úr, Lajos Bácsi kedves énekét készültünk elénekelni.

Mivel életútja nem mindenki előtt ismert, noha abban Isten nyilvánvaló rendezése szemlélhető – egészen röviden, néhány mondatban –, kövessük végig az egykori fogolynak ezt a „Mélységből a magasba” – hisszük, mennyei magasságba – vezető életét.

Püspök úr 1925-ben, január 8-án, az akkor Ugocsa vármegye Tivadar falujában hetedik gyermekként, vasutas és földműves családban született. Isten csodája, hogy magzatként is életben maradt, hiszen a környezet teljes erővel igyekszik élete elvételére rábírní édesanyját, akit az akkor tiltott beavatkozásra várva, készítette Isten Lelke a hazatérésre. A műszaki középiskola elvégzése után a budapesti Mátyásföldi Repülőgyárban helyezkedik el, melyet a háború közeledtével bezárnak, s vissza is tér szülőföldjére. Majd régi vágyát követve beiratkozik a Debreceni Református Teológiára, de a határt váratlanul teljesen lezárják az ismételten elszakított Kárpátalja felé, s így oda sem mehetett el. Egymást követik az akadályoztatások induló életében, s közben alacsony termete is szomorítja, mert még nem tudja, hogy Isten megtartó tervében az is benne volt. A kétnégyzetes fogoly sem kapott nagyobb adag ételmezt, és ő sem kevesebbet...

Az idősebb lelkésznevezeték tagjai kezdik maguk között képezni, s kezd el ifjúsági lelki szolgálatot is végezni (Napkeleti Baráti Kör), s ezért oktatóival együtt 1949-ben őt is letartóztatják és tíz évi börtönre ítélik. Közel nyolc évi fogság után Kazahsztánban, szabadul, de csak 1978-ban engedélyezik vizsgái letételét. Ekkor kezdek el feleségével együtt lelki szolgálatukat, aki hűséges menyasszonyként várt reá fogsága végéig. Közvetlenül esküvőjük előtt került püspök úr fogságba.

1987-től püspöki tanácsos, és az akkor újra engedélyezett *házi lelkészképzésben* maga is egyháztörténetet tanít. Közben már esperesként végzi lelki szolgálatát. 1991-től egyházkerületi főjegyző, majd 1994-től püspökké választják. Ezt a tiszttét 4 éven át tölti be. Ő *Ft. Forgon Pált*, szintén hat évig börtönt viselt püspök urat követi a szolgálatban („Én ott éltem, ahol a legszebb virágok nyíltak”), illetve az ő utódja *Ft. Horkay László* lesz 8 éven át, kinek édesapja és egész nagyobb családja szintén folyamatos üldözéseket szenved, nagybátyját *Horkay Barnát* pedig sokadmagával életfogytiglanra ítélik, mint a kárpátaljai ébredés vezéregyéniségeit. Itt tehát három nemzedék közvetlenül, szorosan üldözött tagjai töltik be a püspöki szolgálatot, *Oroszi Pál* főjegyzővel egyetemben. Említsük még meg *Dr. Oroszi Pál*, *Szilágyi Lajos* és *Nagy Béla* főgondnok urak szolgálatát is.

Látszik, hogy Gulácsy püspök urat ismételten megrázzák Istennek életében megtapasztalt szabadításai. A beregszászi nagy templomban (3000 lélek) püspöki beiktatása alkalmával felidézi a szószéken

lágerparancsnokának – aki ismerte lelkészi hátterét – nagyon durva megnyilatkozását: „Ahányszor csak meglátott, ezt kiáltotta felém: Ludvig, Ludvig, ha mindenki haza is fog innen menni, te akkor is itt fogsz megdöglenni! Hol van vajon a parancsnokom, él-e még? Hol vannak az örök és a láger, hol a sátáni ideológia, és hol a nagy Szovjetunió? Annyit kívánok most csak mondani, hogy Isten kegyelméből én itt vagyok! Sőt ti is itt vagytok, és itt van Isten köztünk!”

Több európai országot is bejárt meghívásai révén, kapcsolatokat építve. A nagy ívű munkálkodás viszont egyre több támogatást igényelt, és ebben az időben az anyaország is le volt még terhelve ezernyi bajjal. A nagyberegi, nagydobronyi és péterfalvi gimnáziumok (lyceumok) alapítása, vagy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola mind támogatásokra várt. Szolgálati ideje alatt született meg a Diakóniai Központ, két gyermekeotthon, öt cigánytemplom, továbbá számos falusi templom felújítása is elkezdődött, de a beregszászi idősek otthona is ekkor épült, melyben maga is élt és szolgált. Ez utóbbiakban igen nagy segítséget jelentett *Nagy Béla* főgondnok úr munkálkodása, aki először hűséges munkás, majd még hűségesebb munkatárssá vált, nem csak hivatali, hanem személyi vonatkozásban is teljes hűséggel hordozta püspök úr szolgálatát és életét. A külföldi kapcsolatokat illetően külön is meg kell említenünk a *Holland Református Egyház* iskolaalapításokat támogató szándékát. A különböző református csoportok *Tüski István* hollandiai magyar református lelkész és családja szervezésében ültek le először testvéri egységben együttműködésre („Bizottság a Kárpátaljai Református Iskolák Ügyében”). Volt, amikor Erdély, Királyhágómellék, Kárpátalja és Magyarország püspökei együtt voltak meghívva *többnapos nagy konferenciái alkalmakra*, iskolaügyi helyzetük ismertetésére. Volt, amikor csak Kárpátalja kapott meghívást Gulácsy püspök úr, Horkay László püspök úr, Oroszi Pál főjegyző úr, *dr. Pándyné Szabó Anna* és egy Kárpátalján dolgozó amerikai zenetanárnő, *Debora Meyer* személyében. Ezen túl még egy magyar munkatárs volt jelen. Istennek tetszett ezt a kapcsolatot fölöttébb megáldani széles körben (ETI alapítvány) egészen cigány testvéreink megszólításáig és gondozásáig.

Érthető, ha Ft. Gulácsy Lajos püspök úr 92. életévében történő távozása (2016. november 6.) és november 8-án történő temetése mindenki számára a nagy történelmi korszakok záródását, és újak nyitódását idézte fel. Őt magát pedig mintegy emblematikus személyiséget látta a hosszú élte folyamán körülötte elmenő és induló szolgálattelvők közössége. Mindenkit megragadott az a nagyléptékű mozgás, melyben Isten birodalmakat, királyokat támasztó és döntő hatalma és az egész emberi világ üdvösségét munkáló kegyelme és szeretete az élet minden területén hűsbavágóan és megmaradást munkálóan jelen volt.

A kárpátaljai gyakorlat szerint a halál beálltát követően nagyon gyorsan eltemetik az elhunytat. A rendelkezésre álló nagyon rövid idő alatt is az otthoni Kerület Elnöksége és Közössége mindent megtett azért, hogy mindenek ékesen és szép rendben történjenek. Főtiszteletű *Zán Fábrián Sándor* püspök úr meghatározó szolgálatait, illetve a Magyar Református Zsinat elnökének, *Ft. Szabó István* püspök úrnak, és a Tiszántúlról *Ft. Fekete Károly* püspök úrnak a képviselével, imádságaikkal búcsúzott a hatalmas gyülekezet, kik között ott volt gyászolóként *Ft. Bölcskei Gusztáv* és *Ft. Horkay László* püspök úr is, kormányzati tisztségviselőkkel, Főkonzul úrral, illetve az Esperesi és Lelkipásztori Kar és Intézmények Vezetői teljes közösségével együtt.

Mindig velem, Uram, mindig velem...

G D G

Min - dig ve - lem, U - ram, Min - dig ve - lem,

G D G

Még ha nem lát - hat is Gyar - ló sze - mem.

G E7 am D7 G

A - zért ez é - ne - kem; Ve - lem van Is - te - nem,

C hm em/am D G

Ve - lem van Is - te - nem, Min - dig ve - lem,

Majd ha otthon egyszer megláthatlak,
Bűn, bú, halál hol már nem árthatnak,
Ezt zengem szüntelen: velem az Úr, velem,
Velem az Úr, velem, mindig velem!

Ő mindent jól cselekedett

Ennek az ének a végén szólnunk kell minden hétről, minden óráról, ami mögöttünk van. Ezzel az Igével kezdjük imádságunkat, mert egyetlen óra sem múlt el, amiről ne mondhatnánk el: „Ő mindent jól cselekedett” (Márk 7,37). Pontosan azokat a napokat nem szeretnénk ma hátunk mögött tudni, melyek nehezek voltak, megkínztak minket vagy aggodalmat hoztak magukkal. Azokat a napokat nem akarjuk magunk mögött hagyni, melyek a keserűség ízét adták nekünk, mindaddig, amíg ezekről a napokról hálával és alázatosan meg nem valljuk: „Ő mindent jól cselekedett”. Nem felejtenünk kell, hanem feldolgozni és legyőzni. Ezt a hála képes megtenni. Nem akarjuk a múlt rejtélyes titkait megoldani, s gyötrő tépelődésbe süllyedni, hanem mindazt, ami felfoghatatlan, megmagyarázhatatlan, úgy, amint van, megbékélve Isten kezébe szeretnénk visszatenni. Ezt pedig csak alázattal tehetjük meg. De a legfájóbb tüske még hátra van: Az én vétkem, az én igen nagy vétkem!... Bűneim rossz gyümölcse bizony vég nélkül tovább hat. Hogyan zárhatom mégis le mindezt? Ha nem tudod vétkedről kimondani, „Ő mindent jól cselekedett”, akkor még nem vagy keresztyén, akkor még megkeményedtél bűneidben... A végső és legmeglepőbb ismertető jele a keresztyén embernek pontosan az, hogy ő végül is ki tudja mondani bűneiről: Ő mindent jól cselekedett. (D. Bonhoeffer, *Illegale Theologenausbildung: Finkenwalde 1935–1937*)

Fordítás: Dr. Békefy Lajos

Búcsúzunk Gulácsy Lajostól (1925–2016)

Az elhangzó igei és művészi megnyilatkozások, a gazdag énekanyag csak visszaigazolták szívünkben azt a szenvedések és győzelmek útján formálódott személyiséget, aki ezernyi tennivaló között is egész lélekört vitt magával legvisszafogottabb megjelenéseiben is. Ebben prófétai és apostoli vonások is megjelentek, a történelmi egyházhoz kötődő hitvallásos hűség, együtt a missziói és világmissziói határokat átlépő gyakorlatával. Az igazság kimondásának kemény, olykor nyers indulata a kegyelem feloldó irgalmasságával ölelkezett. A személyes üdvösség és a kárhozott igei lehetőségének naponkénti meghirdetése, a társadalom és a nemzet minden területét érintő felelősségvállalásal ötvöződött életében. A legsötétebb helyzetekről szóló beszámolóit is Isten hatalmának és irgalmasságának minden más erőt meghaladó nagysága és reménysége ragyogta be. Így vált elődje és utódja is a püspöki székben munkatárssá a már említett építkezésekben, de leginkább a gyülekezetek gondozásában.

Hogy ez a sokféle kötődés az otthoni hétköznapokban hogyan zajlott? Nyilván nagy túlterhelésekben, nagy izgalmakban és örömeinkben. Még a közös munkálkodásunk kezdetén kérdeztem püspök urat, hogy mettől meddig szabad őt a nap folyamán telefonon felhívnom? A válasz nem volt megszokott: Nézd csak, ki kérdezett engem közel nyolc éven át, hogy mikor van kedvem felkelni, és kimenni a 40 Celsius hidegbe, vagy 50 fokos forróságba dolgozni? Vezényeltek, ordítottak, hajtottak, vagy öltek. Most, amikor itthon gyülekezeteket, templomokat és iskolákat építhetünk Isten kegyelméből, most határoljam be magam valamilyen kényelmi szemponttal? Amikor szükséged van rám, hívjál a 24 óra bármelyik percében. Nem a naptári idő, a kronosz szorongatta, hanem a rendkívüli alkalmat jelentő idő, a kairosz megragadottja volt. Utolsó, átütő erejű megnyilatkozása a Dunamelléki Egyházkerület székházában, a díszteremben hangzott

el '56-os ünnepségünkön. Hallgatói között ott volt miniszterelnök úr is, és Balog Zoltán miniszter számos kormányzati szolgálattevővel egyetemben. A nyitó és záró mondata már halálunkig a miénk marad: „Ne káromkodjatok, és ne zúgolódjatok, imádkozzatok!” Hogy dolgoznunk is kell, azt egész élete sugározta felénk.

Kárpátaljai világában a kiemelt születésnapokon különösen, majd az anyaországban is számtalan elismerés és kitüntetés vette körül Ft. Gulácsy Lajos püspök úr életét, de az ő törekvése kezdettől fogva a Keresztelő Jánosé volt: Néki növekednie kell, nekem pedig alászállanom. Ezért emelhetted Isten nemzedéke felé, tengereken túlig világitó fákljaként, mert szándéka szerint csak gyertyaláng kívánt lenni az Isten házában, Isten népe között és az elérhető világban.

Csak egy élet

Farkas Márta új könyvéről

ZÁVODSZKY GÉZA

E sorok írója abban a szerencsés helyzetben van, hogy *Farkas Márta* regényét többször is elolvashatta, szinte végig kísérelte a mű születését. Valahányszor végigfutott a sorokon, nyugalom árasztotta el, és tűnődő, csendes szomorúság. A klasszikus hagyományokat követő stílus és meseszöveg teljességgel mentes a divatos posztmodern széttördeltségtől, zaklatottságtól, nincsenek az igényes köznyelvtől elütő szavak, nyelvi fordulatok. Nyugodt ritmusban követik egymást a jelenelek és a hitelesen megrajzolt helyszínek. A szép magyarsággal fogalmazott rövid és összetett mondatok aránya ideális. A párbeszédék élénkek – sok a párbeszéd, ami az olvasó számára nagyon vonzó – és a szerző mesterien jellemzi hőseit azáltal, ahogyan megszólalnak.

De miért keríti hatalmába rezignált szomorúság az olvasót, persze megemelve a művész által? A történeti háttér – a magyarok számára különösen szörnyű – XX. század. A főhős, Lilla 1900. március 15-én látja meg Isten napját – és ez lehetne a szabadság és egy születő új századnak a jelképe –, de élete s a regény 1956. október 25-én, az Ország-ház előtti vérengzésben ér véget. Lilla és családja közben átéli az első világháborút, a tanácsköztársaság véres terrorját, a második világháborút és az országon átívelő szovjet hadsereg pusztítását, majd az úgynevezett proletárdiktatúra fizikai nyomorúságát és lelki megalázásait.

Lilla és családja, így írtam, mert bár a mű Lilla története, egyben családrégi is, hiszen Lillának a társadalom különböző rétegei felé elágazó kiterjedt családja van. Hétköznapi emberek, de nem sematikus figurák. Karaktere van (rokonszenves vagy gyarló) a hűségese házi mindenesnek, a nagymamának, az anyának, a férjnek, a nővérnek és bátyának, a kisdidiakból lett vörös terroristának, majd pártállami rendőrnök – és valamennyi hősré kisugárzó karaktere, hatása van az apának. Pedig a predestinációs hitétől semmi által, még szerettei kedvéért sem eltántorítható református lelkész apa, *Bicskei Vargha Ármin* a regény nagyobbik részében fizikai valójában jelen sincs, küldetéstudata az első világháború karakterére viszi, ahol nyomtalanul eltűnik. *Családrégi*, mondtam, de úgy is mondhatnánk: ez a könyv a nők

regénye. A férfiak eltűnnek, meghalnak a háborúkban, szerepük jó részt annyi, hogy a nők, akik a súlyos terheket hordják, meggyászolják őket. Igaz, Bandi, Lilla férje, meggyötörve bár, de félig-meddig túlélő, és a nagytiszteletű úr is apa lesz, apja Lillának és másik két gyermekének. A szerző pedig megragadja az alkalmat, hogy kivételes ízléssel és visszafogottsággal, de teljes tragikumában ábrázoljon házastársi konfliktusokat. A hajdan gyönyörű Klára, Lilla édesanyja és férje, a feddhetetlen Bicskei Vargha Ármin mindhalálig szerelmek egymásba, és kapcsolatok mégis feloldhatatlan feszültségekkel terhes, nincsenek igazán szavaik, gesztusaik, amelyek a láthatatlan falat ledöntenék. De amikor elveszti férjét, abba Klára belehal. Egészen más módon üresedik ki Lilla és Bandi házassága. Ebben a házasságban a férj egyáltalán nem feddhetetlen, és minden, csak nem erős, a végkifejlet mégis mély együttérzést vált ki az olvasóból.

A szerző gondosan kerüli, hogy külsődleges eszközökkel keltsen hatást, ébresszen érdeklődést. Nincsenek egzotikus terek, nem tűnnek föl deviáns szubkultúrák. A regény egyediségét a nagyon erős couleur locale, a tisztán kálvinista vidéknek, a magyar élet fontos színterének hiteles és szuggesztív ábrázolása adja.

Esztétikai közhely, hogy az igazán jó irodalmat az jellemzi, hogy a műalkotást létrehozó nagyon is kemény munkát, az alkotói folyamatot, a mesterség fogásait az olvasó nem érzékeli. Elmondhatjuk ezt Farkas Márta regényéről is. Csak egy elemet emelek ki: hihetetlenül *gondosan és gazdag szöveggel szerkesztett mű*. Első pillantásra a meseszöveg lineáris, hiszen a történelem visszafordíthatatlan, a regény szerkezete azonban – jobb szó híján – körkörös. Nincs olyan szereplő például, még az epizodisták között sem, aki ha egyszer színre lép, ne térne vissza, olykor más szerepben legkésőbb a regény utolsó lapjain. Nincs mégoly esetlegesnek tűnő epizód sem, amely funkciótlan lenne. Ilyen például a kis Vata Jancsi dolga a detektívekkel, akik elől Lilla elrejt, és amire egy végsőkéig feszített pillanatban katarzist hozó válasz érkezik.

Amikor a regény végleges változatát elolvastam, azzal a tömör megjegyzéssel tettem le: *ez egy jó könyv*. Ezt üzenem a potenciális olvasóknak is. Nem fognak csalódní.

Luther és mások a napkeleti tudósokról

A három király, illetve mágus három kontinenst (Ázsia, Afrika, Európa) képviselve hódolt a gyermek Jézus előtt. Luther Márton a három király megnevezést elvetette, mivel az nem szerepel a Bibliában. A német reformátor volt az, akinek a fordítása nyomán a protestantizmusban ez a kifejezés honosodott meg: „napkeleti bölcsek”. A korai keresztény egyházatyák tudnak arról, hogy a mágusok perzsa papi kaszt tagjai lehettek. Alexandriai Kelemen (150-215) szigorúan megkülönböztette a tudóst és a mágust, a varázslót. Ez utóbbit látnoknak, valamiféle titkos tan tudójának nevezte. Ezeknek semmi közük a csillagászokhoz. Jézus kortársa, Alexandriai Philo ezektől színtén megkülönbözteti az igazi mágusokat, akik a tudománynak, nem a varázslásnak szentelték magukat. A napkeleti bölcsek tehát nagy valószínűséggel perzsa tudósok voltak. A későbbi legendaképződés reális eleme viszont az, hogy személyükben mind a három akkor ismert kontinens meghódol a Gyermekek előtt, elfogadja uralmát, hatalmát, istenségét. És kincseik legjavával tisztelik meg Őt. Johannes von Hildesheim (1310-1375) német karmelita szerzetes 1364-ben megírta *Historia trium regum*, azaz a *Három Király története* című legendagyűjteményét. Ebben már meszeszerűen rajzolja meg alakjukat. Olyannyira, hogy szerinte miután hazatértek hazájukba, később Tamás apostol megkeresztelte őket és püspökök lettek. Hosszú életet éltek, de egymást követve haltak meg: Menyhért 116 évesen, Baltazár 112 évesen, Gáspár 109 évesen. (Gyűjtés, fordítás drbl)

Kompozíció a betlehemi csillagról Liechtensteinben

DR. BÉKEFY LAJOS

Josef Gabriel Rheinberger a liechtensteini kishercegség nagy fiaként született Vaduzban 1839-ben és ismert komponistaként halt meg Münchenben 1901-ben. Élete 62 éve alatt orgonistaként és komponistaként vált ismertté. Már nagyon korán, hét évesen megmutatta istenadta, páratlan zenei tehetségét, és a vaduzi templomnak lett orgonistája. Nyolcévesen komponál, igazi csodagyerek. Hamarosan a müncheni konzervatóriumba kerül, ahol pár éven belül a zeneszerzés tanára lesz. Tanítványát, majd szövegíróját, a költőnő *Franziska von Hoffnaas*t veszi feleségül. Zenei példaképeinek Brahmsot, Schubertet és Bachot tekintette. A müncheni egyetemen később filozófiai doktorátust is szerzett, el is nevezték „királyi professzornak”. A musica sacra-ban, a szent ihletésű, vallási tartalmú zenében teljesedett ki tehetsége. 18 misét komponált, 4 rekviemet és 4 Stabat Matert. Néhány operát, szimfóniát, kamaramuzsikát és kórusművet is szerzett. Nagy mennyiségben ontotta az orgonaműveket: 2 koncertet, 20 szonátát, 12 orgonameditációt, 36 szólódarabot. Sokáig hallgattak róla, majd a romantikus zene védőbástyájának titulálták utódai. Egy ideje az ádventi hetek során mind több helyen csendülnek fel lágy és tiszta akkordjai Bach karácsonyi oratóriuma mellett. „A betlehemi csillag” címet viselő műve 50 perces, a kilencrészes költői ciklust felesége, Franziska írta. A bibliai karácsonyi történetet lírai szabadsággal alkotta meg Rheinberger. Az egyes tételek címe: *Várakozás; Mária; Beteljesülés; Az angyalok megjelenése; Pásztorok a bölcsőnél*. A meleg hangvételű,

telű, a legművesebb szerzői igényeknek is megfelelő zenekari muzsika igen érzékletes, kifejező. A hárfa és a cselló összhangzása jól érzékelteti a bensőséges Mária-ének hangulatát. *A csúcspontot a hatodik tétel jelenti, ez a csillagról/A Csillagról, a különös égi jelről, s a különös égi jelzetről, Jézusról szól*. A hallgatók átélhetik, megsejthetik a keleti zene hangulatával felidézett csillagjelenést, még a homokviharnak és a tevekaravánnak a sajátos hangjai is megszólalnak ebben a részben. Mindenekfelett azonban ott ragyog a csillag, amit/Akit a fuvola kitaró szólója érzékeltet. „A boldogság hangulatát sugallja az egész kompozíció” – írta a műről az erlangeneni egyházzenei professzor, *Konrad Klek*. 1892 szeptestén még dolgozott a művön a szerző súlyos beteg felesége mellett. Zongoráján a mester lejátszotta feleségének Mária látomását a csillagról. Betegségben megfáradt mosollyal Franziska ennyit mondott: „Ezt a csillagot hamarosan látni fogom én is, hamar, hamar!”. Egy hét múlva örökre elment megtalálni a vágyott Csillagot. Kilenc év múlva a mester követte feleségét. Haláláig nem engedte, hogy művét bemutassák. Utána egész Németországban nagy lelkesedés fogadta, ünnepelte a szelíd, tiszta hangzású mesterművet. Bizonyára bennünk is felébreszti azt a Jézus-csodálatot Rheinberger muzsikája, amit felesége is érzett a dallamtöredék hallgatásakor.

(A Google keresőbe írjuk be: *Josef Rheinberger, Der Stern von Bethlehem, számos feldolgozásban hallgathatjuk a gyönyörű zenét, igazi karácsonyi hallásélmény!*)

Tallózás gyülekezetek honlapjáról

MINDÁK KATALIN

Számos hazai és külföldi magyar református gyülekezet életébe – mintegy ablakon át – betekinthetünk honlapjuk és gyülekezeti sajtótermékeik böngészésével. Amellett, hogy felbecsülhetetlen értéket rejtenek az így fellelhető prédikációk, igei tanulmányok, a gyülekezet tagjainak bizonyágtételei révén egyéni életek hittapasztalataival is gazdagodhatunk. Ezekből szeretnénk időről időre szemezgetni.

Most a *Mátészalka Kertvárosi Református Gyülekezet* honlapjáról adjuk közre a felnőttként konfirmáltak nevében mondott köszöntő beszédet. (Gyülekezeti hírmondójuk is van, ami Reménysugár címen jelenik meg. Elérhető: reformatus.hu)

Tisztelt Gyülekezet!
Kedves Testvéreim!

A felnőtt konfirmációra felkészítő első alkalmon Tiszteletes Úr megkérdezte, hogy miért hoztuk azt a döntést, hogy konfirmálni szeretnénk. Mi, akik ma itt előttetek fogadalmat tettünk, alapvetően két okot említettünk:

- a gyermekünk a tavalyi évben konfirmált és akkor kerültünk közelebb Istenhez, a hithez;

- a másik ok, akik azért szeretnék konfirmálni, mert Isten színe előtt is házasságot kívánnak kötni, ehhez az életre szóló kötelékhez Isten áldását kérik.

És ha belegondolunk, mindkettő nagy dolog!

Nagy dolog, ha nem a szülő az, aki megmutatja gyermekének a helyes utat, hanem Isten kiválasztja a gyermeket, és rá bízta egy ember, a szülője örök életét.

Napjainkban nagy dolog már az is, ha két ember házasságot köt, nem csak az együttélést választja, hát még az, ha házasságukra Isten áldását is kérik.

És ma már azt is tudjuk, hogy a döntés, amit hoztunk, nem is a mi döntésünk volt! Isten formálja az életünket! Ő hívott minket, jött velünk az utunkon, vezetett bennünket; és vezette a gyermekünket, a házastársunkat, párunkat, akik bátorítottak és kísérték bennünket ezen az úton.

És igen, Isten vezetett bennünket ebbe a gyülekezetbe, melynek tagjai lettünk. Mindannyiunk közös élménye volt, hogy jó érzés istentiszteletre jönni. Békességet és nyugalmat kaptunk általa. Egy olyan élő gyülekezetet találtunk, amelynek tagjai valóságos kapcsolatban állnak Istennel, ahol Jézus Krisztus áll a gyülekezet középpontjában. Ahol az igehirdetésben mindenki talál fogódzót és iránymutatást a saját életére. Az életünkre, amely ma egy fordulóponthoz érkezett.

Hiszem, mindannyiunkhoz szólt az Úr: „Ne félj mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” (Ézsaiás 43,1)

Kívánom, hogy mindannyian megtaláljuk életünkben azt az utat, azt a szolgálatot, amire Isten elrendelt.

Reformáció500-ra: Az egyház hármasság meghatározása

A Heidelbergi Káté 54. feleletét arról, hogy mit hiszünk az egyetemes keresztyén Anyaszentegyházról, bizonyára sokan könyv nélkül is el tudjuk mondani: Hiszem, hogy Isten fia a világ kezdetétől fogva a világ végezetéig az egész emberi nemzetségből Szentlelke és Igéje által magának az igaz hitben megegyező, örökéletre elválasztott sereget gyűjt, azt oltalmazza és megtartja; és hiszem, hogy ennek a seregnek én is élő tagja vagyok és mindörökké az maradok.

Más összefüggésben – bővebben, és hasonlóképpen gondos bibliai megalapozással – fogalmazza meg az egyház lényegét Török István Etika című tankönyvének a 10.1.3. fejezetében. Alábbiakban idézzük a fejezet teljes szövegét, mert sajnos, református népünk körében is sok, a Bibliától idegen téves képzet kapcsolódik a az egyházzal alkotott ismeretünkhöz.

Az egyház titkának megjelölésére reformátoraink kiváltképpen három bibliai eredetű meghatározást használtak, nevezetesen *coetus electorum*, *corpus Christi* és *communio sanctorum*.

Voltaképpen mind a három ugyanazt mondja, csak más-más szempont szerint. Ennek megfelelően az első az egyház eredete, a második a létfeltétele, a harmadik meg az életrendje és továbbterjedése szempontjából mond döntő jelentőségű dolgot, úgy, hogy csak a három együtt mondhatja azt, amit mondani kell. Három meghatározás helyett tehát beszéljünk hármasság meghatározásról. Mi nincs ebben a meghatározásban? A jogi forma, a tisztségek, a palást, a templom, az adózás, szóval éppen azok a jegyek hiányoznak belőle, amelyeket először szoktunk észrevenni az egyházban, és amelyek a köztudat szerint az egyház elsődleges ismertető jegyei. Ezzel természetesen nem akarjuk a felsorolt jegyeket feleslegesnek minősíteni, vagy éppen helyteleníteni, csupán az elsődleges mivoltukat vonjuk kétségbe, s a hármasság meghatározás szerint keressük az egyház igazi ismertető jegyeit. Mi van tehát e meghatározásban?

Coetus electorum

A hármasság meghatározás szerint az egyház először *coetus electorum*, azaz választottak gyülekezete. Ez annyit jelent, hogy az egyház szerzője és létrehívója nem az ember, hanem Isten, aki nem tegnap vagy tegnapelőtt, hanem időknél előtte választott magának gyülekezetet, s ezt a gyülekezetet, a lelki Izráelt a történelem útján vezette, őrizte és táplálta. Az egyház eredete tehát nem az ember közösség utáni vágyakozásában, kollektív hajlamában, hanem az Isten örök tanácsvezetésében van (2Tim 1,9 par.). Éppen ezért tévednénk, ha eredetét valami történeti eseményhez vagy évszámhoz kötnénk, legyen az akár a pünkösdi történet, akár a tanítványok választása, akár az ószövetségi atyákkal kötött szövetség. „Sohasem volt úgy – mondja Kálvin –, hogy meg ne lett volna az Úrnak a maga egyháza s nem is lesz egész a világ végezetéig úgy, hogy meg ne legyen” (Inst. IV 1, 17). Az egyház nem a történetben, hanem az örökkévalóságban nyerte alapozását, s ez az alapozás a történeti kutatás számára hozzáférhetetlen. A történettudomány nem számíthatja ki az egyház eredetét, hanem csak annak történeti megjelenése körül tapogatózhat. Az egyház tehát már eredetében alapvető módon különbözik minden más társas alakulattól, következésképpen nem is helyettesíthető semmi más közösséggel sem. Egyház pedig csak ott van, ahol Isten hívása elhangzik, viszont ahol ezt a hívást meghallják, ott már egyház van, még ha nem is öltött menten jogi formát. Ezért valljuk mi is: senki sem idvezülhet az egyházon kívül, mert azon kívül nincs elhívás, nincs kegyelem és nincs idvesség.

Corpus Christi

Az egyház másodsor: *corpus Christi*, azaz Krisztus teste. Ez annyit jelent, hogy az Egyház természetfeletti, csodálatos eredete ellenére sem valami eszmei jelenség, platonikus társulás, hanem szerves valóság, élő test, bár titokzatos (misztikus) test (Kol 1,18, és főleg az Efézusi levél). Azért Krisztus teste, mert Krisztusban ment végbe már időknél előtte a kegyelmi kiválasztás, s a történet folyamán Ő általa hangzott az isteni hívás, Ő hordozta el büntetésünk terhét, Ő váltott meg minket vére árán. Az egyház létfeltétele, feje és ura, aki valóban uralkodni is akar az egyház minden életnyilvánulásán, akárcsak a fő a testen. De Krisztus nemcsak az egyház ura. Az uralmának nincs határa. Éppen az egyháznak nem szabad felednie, hogy az URA „felül minden fejedelemségen és hatalmasságon és erőn és uraságon és minden népen” (Ef 1,21 kk); az egyház ura egyben a világnak is ura. De azt sem szabad felednie, hogy Krisztus csak az egyházat tekinti testének, s csak erre érvényes az Írás szava: „szerette és önmagát adta érte” (Ef 5,25).

Egyház tehát csak ott van, ahol Jézus Krisztus van, viszont ahol Jézus Krisztus van, ott van már az egyház, még ha nem is öltött menten jogi formát. Azért valljuk mi is: senki sem idvezülhet az egyházon kívül, mert azon kívül nincs Megváltó és nincs üdvösség. „Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek” (Jn 15,5).

Communio sanctorum

Az egyház harmadszor: *communio sanctorum*, azaz szenteknek egyessége, vagy közössége. Ez annyit jelent, hogy az egyház nemcsak az elhívottak jogi szervezete, pártba, vagy mozgalomba tömörülése, hanem közösség. A szentek közössége, amelyben a Szentlélek munkál, s a Lélek által minden tag Krisztus javainak és ajándékainak osztályrészese (1Kor 12,3/b). Közösséggé azonban nemcsak az ajándék elfogadása, hanem a velük való élés által válik. Ezek az ajándékok nagyon sokfélék lehetnek – hiszen a mi Urunk végtelenül gazdag –, de mindenik ajándék a közösség céljait szolgálja, azt, hogy ki-ki amit nyert, készséggel és örömmel fordítsa a többi tag javára és idvességére (Rm 12,4-6, 1Kor 12). Mint a Krisztus-test tagja, senki sem lehet magára hagyatott, vagy elzárkózó; a gyülekezeti közösség tagja, atyafi és testvér. A közösség a keresztyén hit egzisztenciális alakja. Ahol megszentelődés van, ott közösségi élet támad, s ha már ketten, vagy hárman egybegyűltek az ő nevében (Mt 18,20), ott egyház van, még ha nem is ölt menten jogi formát. Viszont ahol nincs megszentelődés, nincs egyház. Ezért valljuk mi is: egyházon kívül nincs idvesség. Ez az egyház titka, s egyben az „extra ecclesiam nulla salus” bibliai igazsága.

Mind a három meghatározás missziói célzatot hordoz

Még csak egy megjegyzést, hogy a *coetus electorum*, a *corpus Christi* és a *communio sanctorum* hármasság egysége nyilvánvalóbb legyen: azok, akik Isten öröktől fogva való hívó szavát Krisztusban a Lélek által meghallották, nemcsak egymásra találnak, és egymásban ismerik fel a testvért, hanem a hívó szót tovább is adják, maguk is hívogatókká válnak (ez az apostolica successio bibliai értelme), s terjed velük a testvéri közösség ebben a rideg világban. E hitbéli alap nélkül a testvériség pusztán természeti ténye, vagy politikai hangoztatása keveset használ; Káin is testvére volt Ábelnek.

A bevezetőt írta és közre adja:

Dr. Viczián Miklós

Karácsonyi ünnepi könyvajánló

Csathó Kálmán:

A szél fú, ahová akar...

Bibliatanulmányozási napló a szabolcsi ébredés idejéből (1947–1953)

A naponként olvasásra szánt, a Reformáció 500. évfordulójára megjelent kiadvány a második világháború utáni szabolcsi ébredés felbecsülhetetlen értékű kordokumentuma.

Csathó Kálmán kisvárdai segédlelkész, majd Nagyvarsány lelképásztora teológus korában szerkeszti az ennek a könyvnek is alapjául szolgáló, a teljes Szentírás egy év alatt történő végigolvasását célzó Bibliaolvasó vezérfonalat „Napról napra... Esztendőről esztendőre...” címmel, melyet a Bethánia 1944-ben kis füzet formájában meg is jelentet.

Kisvárdai segédlelkészi szolgálata kezdetétől, 1947 októberétől 1953 januárjáig, a „Napról napra... Esztendőről esztendőre...”

beosztását követve összesen 23 füzetbe lejegyzett Bibliatanulmányozási naplót ír. Ezekből a füzetekből került összeállításra a jelen könyv.

A naponkénti rövid, tömör, lényegre törő, személyes hangvételű elmélkedésekben rajzolódik ki előttünk Csathó Kálmán lelképásztor lelkisége: Ige előtti nagy alázata, a gyülekezet és a rábízott szolgálat iránti szeretete, az Urától kapott felelős szolgálat hűséges teljesítése utáni vágya. Ő is várja: „Szólj, Uram!” Mert az Üzenet forrása maga az élő Isten! És csak azt lehet, érdemes, és kell továbbadni, amit mi is úgy kaptunk. Ezekben az áhítatokban megláthatjuk Isten szolgájának a vívódásait, hit-harcait, a bűn fölött győztes Krisztusba való kapaszkodását. Külön érdekesség, hogy a napi Ó- és Újszövetségi Igéket reggeli és esti áhítatokra bontja, úgy azonban, hogy valódi összhang csendül ki a teljes, Istentől ihletett Szentírásból. Legyen

elki táplálékunk az Életnek Beszéde! Áldások érte mennyei Gazdánk! Soli Deo Gloria!

Horváth Géza

Budapest-pasaréti, korábban

22 éven át nagyvarsányi lelképásztor

Joó Sándor:

Ne félj, csak higgy!

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára sikerült – Istennek hála – újra nyomtatni e kötetet, mely Joó Sándor 1956-57-ben elmondott igehirdetéseit tartalmazza. 500 db-ot nyomattam, mely három hét alatt elfogyott. Így újra ki kellett adni, hogy legyen karácsonyi ajándéknak. Mert úgy gondolom: sokan vannak, akiknek e kötet nincs

meg, de érdeklí őket, miről is szóltak az igehirdetések abban az időben. Külön érdekessége a könyvnek, hogy Joó Sándor Imola leánya írt hozzá bevezetést, a történelmi hátteret személyes élményeiből rajzolva meg. A Krisztus-központú igehirdetések legvonzóbb példái vannak előttünk. Ugyanakkor 1956 karácsonyán sok tragédia közt mutat rá Joó Sándor egy nagy nyereségre: „Olyan lett a magyar nép, mint egy nagy család. Ne engedjük, hogy újra elveszzen, megszürküljön, széthulljon!”

Az eddig megjelent húsz kötetből – ha lehet ilyet mondani – csak a „legjobb” – három kiadást megért – „Készülj Istened elé” c. kapható (abból sincs már sok). A régebbi-

ek teljesen elfogytak. Az eddigi húsz kötetel kapcsolatban két kérésem lenne:

1. Ha valaki szeretné, hogy mind a húsz kötete meglegyen, adja meg a hiányzó kötet címét. Igyekezem pótolni. De ezt csak akkor tehetem, ha a másik kérésem is teljesül:

2. Ha valakinek többletpéldánya van, vagy már nem olvassa, azt visszavásárolom (1000 Ft/db), és odaadom annak, akinek éppen az hiányzik. Ez a nyáron Erdélyben lelkészkollegáknál kiválóan működött.

Kéréseket és felajánlásokat a 06-20-230-4423-as mobiltelefonszámon várok és fogadok. Előre is köszönöm:

Ajtony Artur

ny. lelképásztor

NE FÉLJ,
CSAK HIGGY!

JOÓ SÁNDOR IGEHIRDETÉSEI

‘56 karácsonyán hangzott el: Isten szereti ezt a világot!

„Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (János 3,16).

Tehát Jézus kijelenti, hogy Isten szereti ezt a világot! – Igen, igen, mi ezt már nagyon jól tudjuk, mert így tanultuk. De vajon hisszük-e igazán, meg vagyunk-e győződve róla úgy, hogy másokat is, akik kétségbe vonják, meg tudnánk győzni róla?!

Próbálj meg beszélni Isten szeretetéről azzal az emberrel, akinek szétlőtték a házát. Talán, ha őszinte lenne, azt mondaná rá: Jó, jó, ez nagyon szép dolog, de én fázom, mert papírral van beragasztva az ablak! És a szemében az átélt iszonyatnak még most is ott látható emléke. Karácsonyi örömeikkel vannak tele a templomok. Igen, a templomok, de országszerte a szívekben nem kiált-e hangosabban az a keserű panasz, amivel Jeremiás próféta sírta tele egykor az elpusztított Jeruzsálem romjait?!

(Folytatás a 24. oldalon)

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL...

Szeptember

- 21-én** felelős szerkesztőnk a nagyváradai Partiumi Egyetemen tartott előadást lelkésztovábbképzőn „*Migrópa, Eurábia – s hol marad a keresztyén Európa?*” címmel, és bemutatta lapunkat.
- 26-án** készítette elő előző lapszámunkat a PRESBITER szerkesztő bizottsága.
- 28-án** Dr. Békefy Lajos, lapunk felelős szerkesztője a pécsi Református Gimnáziumban áhítattal és vitaelőadással szolgált az iszlám és a keresztyénség viszonyáról. Vitapartnere egy egyiptomi iszlámkutató tudós volt.

Október

- 1-jén** Tékibányán presbiteri csendesnapot tartott Szövetségünk abaúji egyházmegyei területi szervezete, „*Az istenképző ember gyülekezetépítő szolgálata*” címmel.
- Ugyanezen a napon** Aradon tartotta hagyományos találkozóját az öt, határmenti történelmi református egyházmegye közössége (Csongrád, Békés, Arad, Temesvár, Bánát).
- 8-án** a Bp.-Pestlőrinc Kossuth téri Református Egyházközségben tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk Budapest-Déli egyházmegyei területi szervezete. A téma a II. Helvét Hitvallás XXXVII-XXXVIII. fejezete alapján: „*Az Istentiszteleti szertartásokról, vallásos szokásokról és a közömbös dolgokról, ill. az egyház javairól*” volt.
- 12-én** Tabon Szövetségünk ügyvezető elnöke és titkára megbeszélést folytatott Nagy Csaba esperes úrral, a somogyi egyházmegyében létrehozandó területi szervezet ügyében.
- 13-án** tartotta ülését Szövetségünk gazdasági, valamint felügyelő bizottsága, irodánkban.
- 14-én** Budapesten, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának az 1956. évi forradalom és szabadságharc 60. évfordulója alkalmából, az áldozatok és üldözöttek emlékére rendezett emlékülésen Szövetségünket dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök, dr. Székely István GB elnök és Váczi Gábor szövetségi titkár képviselte.

- 15-én** társszervezetünk, a Királyhágómel-leki Református Egyházkerület Presbiteri Szövetsége kistrégyi heggyközi presbiter találkozót tartott a bihari Jákóhodoson. Az alkalomról lapunk más helyén beszámolót közlünk.
- 16-án** tartotta északpesti területi szervezetünk mátravidéki kisköre a presbiter képzési alkalmát a Fót-Kisalagi Református Egyházközségben. Az alkalom témája a konfirmáció volt.
- 22-én** a kárpátaljai Bulcsún tartotta kihelyezett ülését Szövetségünk Elnöksége.
- Ugyanezen a napon** egyházmegyei presbiteri konferencia és gyülekezeti csendesnap volt Békéscsabán „*Presbiteri küldetés a reformáció szellemiségében*” címmel.
- 26-án** dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök, dr. Judák Endre presbiterképzési elnök és Váczi Gábor titkár látogatást tett Nagykállón, a nyírségi református egyházmegye nov. 5-ei presbiteri konferenciája előkészületeiről.
- Ugyanezen a napon** látogatás történt a szatmári egyházmegyében, Kocsordon is, Szalay Kont esperes úrnál.
- 29-én** a Pécs-Belvárosi Református Egyházközségben tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk baranyai egyházmegyei területi szervezete.
- 30-án** Gyúron reformációi ígéhirdetéssel szolgált felelős szerkesztőnk – Kádár Ferenc helybeli lelkész és Apostagi Zoltán gondnok meghívására.

November

- 5-én** Nagykállóban tartotta presbiteri konferenciáját a Nyírségi Református Egyházmegye presbiteri közössége, a reformáció jubileumára való felkészülés jegyében. Szövetségünket az alkalmon dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök, dr. Szabó Dániel nemzetközi tanácsadó és dr. Judák Endre presbiterképzési elnök képviselte.
- 7-8-án** Dr. Békefy Lajos felelős szerkesztőnk 12 órás szociáletikai előadásorozatot tartott a felvidéki Rév-Komárom Selye János Egyetemének Református Teológiai Karán, és részt vett a Barsi Egyházmegye Nemesócsán tartott lelkészértekezletén. Mindkét helyen

könyvbemutató volt, és beszélt a Presbiteréről is.

- 10-11-én** tartotta közgyűlését a Dunamel-leki Református Egyházkerület, Budapest.
- 11-én** volt a Keresztyén Civil Szervezetek 14. Fóruma a Parlamentben. Szövetségünket dr. h.c. Szabó Dániel képviselte.
- 11-12-én** tartotta kibővített elnökségi ülését Szövetségünk, Budapesten.
- 12-én** tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk csongrádi egyházmegyei területi szervezete a Szeged-Petőfitelepi Református Egyházközségben. Az alkalom témája a hetedik és nyolcadik parancsolat, valamint „*Az egyház és az állam viszonya a Biblia tükrében*” volt.
- 13-án** tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk Budapest-Északi egyházmegyei területi szervezete, a Józsefvárosi Református Egyházközség templomában, dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök szolgálatával.
- 14-én** készítette elő jelen lapszámunkat a PRESBITER szerkesztő bizottsága.

* * *

A szerkesztőbizottság következő ülésének időpontja: **2017. január 9. (hétfő)**. Megjelentetésre szánt írásait január 2-ig kérjük megküldeni Szövetségünk bármely elérhetőségére.

Váczi Gábor

PRESBITER

a Magyar Református Presbiteri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa. Megjelenik ez évben hat alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: Apostagi Zoltán, Dr. Kelemené Farkas Márta, Dr. Kís Domokos Dániel, Kövespataki László, [Dr. Papp Vilmos], Dr. Ritoók Zsigmond, Váczi Gábor, Dr. Viczián Miklós. Felelős szerkesztő és képszerkesztő: Dr. Békefy Lajos PhD. Felelős kiadó: Dr. Szilágyi Sándor. Tördelés: Heckmann Tamás. Szerkesztőség: Magyar Református Presbiteri Szövetség Irodája, 1092 Bp., Ráday u. 28. Tel.: 476-3211. E-mail címünk: szovetseg@presbiter.hu. A lap a fenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető. Az egyéni előfizetési díj belföldre évi 2700 Ft, Európa országaira 5000 Ft, a tengerentúlra 5700 Ft. Az előfizetési díj csekken fizethető: „Magyar Református Presbiteri Szövetség 11705008-20416641”, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában. Lapunk fenntartását szolgáló adományait is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezetei és presbitériumai nevében! Készítette a Szó-Kép Nyomdaipari Kft. Felelős vezető: a Kft. ügyvezető igazgatója. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza!

ISSN 2061-4632 (nyomtatott), ISSN 2061-4640 (online)

Szövetségünk honlapjának címe:

www.presbiter.hu

A megjelent cikkek nem feltétlenül egyeznek meg a szerkesztőbizottság véleményével!

Egy példány ára: 450 Ft

'56 karácsonyán hangzott el Pasaréten

(Folytatás a 22. oldalról)

Úgy szerette Isten e világot... – De hát miben látszik ez a szeretet, amikor annyi kétségbeesés, szomorúság, hitványság, hazugság, kegyetlenség van ebben a világban, amikor ez a világ egy olyan új katasztrófa felé sodródik, amit egyetlen halandó sem akar, és amit mégis mindnyájan a magunk bűnével is siettetünk?!

Nos, Testvérek, ahhoz, hogy Isten szeretetéről valami sejtelmünk legyen, előbb valami mást kell megértenünk az Igéből. Mégpedig azt, hogy ezen a világon nincsen senki, de igazán senki, aki Isten szeretetére méltó lenne, érdemes lenne, aki arra igényt tarthatna. Isten Igéje félreérthetetlenül arról beszél, hogy az emberiség Isten haragja és bünt bűntető ítélete alatt van. Vigyázzunk tehát nagyon, mert aki csak úgy, minden további nélkül magától értetődőnek tartja azt, hogy Isten=szeretet, az tűzzel játszik, és éppen úgy gúnyolódik Isten haragjával, mint Voltaire, aki csúfondárosan ezt mondta egyszer: Isten majd megbocsátja bűneinket, hiszen Neki ez a hivatása!

Tehát akkor mégsem szereti Isten ezt a világot? De igen! Azáltal lett nyilvánvalóvá az Isten szeretete, hogy az Ő egyszerűen Fiát elküldte erre a világra! Tehát azt, hogy Isten mégis szereti ezt az ítélet alatt lévő világot, kizárólag csak abból a tényből vehetjük tudomásul, hogy Jézus Krisztus megszületett, hogy Isten emberré lett, hogy önmagát, a maga életét beleadta ebbe a világba.

A karácsonynak éppen az a nagy öröme, hogy megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek, mindazoknak, akiket mi jó, derék, becsületes ke-

resztyén embereknek szoktunk tartani, és mindazoknak is, akiket mi gonoszoknak, pogányoknak, istentagadóknak nevezünk.

Semmi mást nem kér, csak azt, hogy higgy benne!

Tudod, mi a legbiztosabb jele annak, hogy igazán hiszel a Krisztusban? Az, hogy a Krisztusban kapott isteni szeretet tovább mozdítja a kezedet, a szívedet, a cselekedetedet mások felé.

Az elmúlt két hónap alatt sok vérben és szenvedésben született meg valami: nemzeti egységünk tudata és bizonyossága. Olyan lett a magyar nép, mint egy nagy család! Ne engedjük, hogy újra elveszzen, megszükküljön, széthulljon a közösség, sőt mélyítsük el egyre jobban! Legyen az idei karácsony nemzeti egységünk tettekben is megnyilvánuló bizonyítéka azáltal, hogy mindenki a segítő szeretet valamilyen apró, de konkrét jelével örömet okoz egy másik embernek, olyannak, akinek arra szüksége van! Történnék ez a Krisztus nevében és Krisztus törvénye szerint, vagyis úgy, hogy ne tudja a jobb kéz, mit cselekszik a bal! Nem az adomány értéke a lényeg, hanem magyar nemzeti egységünk élő kifejezése, és annak Krisztus szeretetében való elmélyítése és megszentelése. Karácsonyfa-gyertyák helyett most a keresztényen felebaráti szeretet lángjait kell kigyújtani minél több helyen!

Krisztus nevében a szeretetteddel örömet okozol. Néki is ünnep van, néked is! A földön is, a mennyben is! Boldog karácsonyi ünnep! A szeretet ünnepe!

(Elhangzott 1956 karácsonyán. Részletek. A teljes ígehirdetés olvasható a www.joosandor.hu gyűjteményben, vagy a Joó S.: Ne félj, csak higgy! 11-14 old.)

KÁLVIN ÓÉVI HÁLAIMÁJA

Istenünk, jó Atyánk, ez az év lassan véget ér. Sok mindent tapasztaltunk, megéltünk, némi öröm is adódott utunkon. Mindent hálásan vettünk szent kezedből. Adódott fájdalom és szenvedés is, betegség és gyász is a múltó napokban. De nem törtünk össze, el tudtunk mindent viselni. Hálával telt szívünkkel mondjuk: Te vezettél át minket az idők viharain. Hálaadásunk közben sem feledkezünk meg testvéreinkről: azokról, akik éheznek és fáznak, akik fenyegetések és üldözések között élnek, akiknek az életét erőszak veszi körül. Erősítsd meg őket, Urunk, nehogy elveszítsek hitüket, és megőrizhessék bizodalmutkat Tebenned, és új reménységet kapjanak. Engedd Urunk, hogy emberséget tapasztaljanak, s felfedezhessék szereteted jeleit. De könyörgünk azokért is, akik a baj és erőszak okozói: fedezzék fel szeretetedet, s így hagyják el gaz cselekedeteiket. (ford. drBL)

GENFI ÚJÉVI GONDOLATOK

„Azokra az emberekre gondolok ilyenkor, akiket hitük miatt megvádolnak, fenyegetnek, üldöznek vagy kivégeznek. Naponta fellobbanak a máglyák lángnyelvei, s ez a humanizmus korában. Amint Luther atya is írta: 'Az ős ellenség most is üldöz még'. Ezért van ezeknek az embereknek szükségük segítségünkre. Hogy támaszt találjanak nálunk és kitarssanak”. (Idézet Wendelin Rihelhez, strassburgi nyomdászhoz, Kálvin római levél-kommentárja kiadójához írt levélből – ford. drbl)

